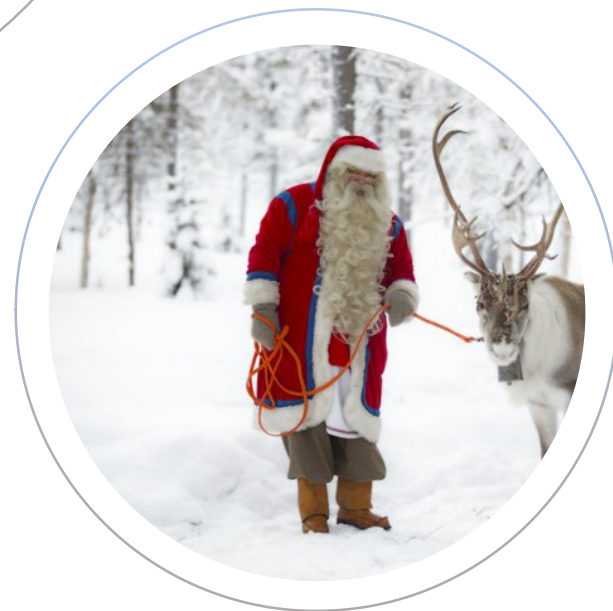

Savukosken kunnan
LAAJA
HYVINVOINTIKERTOMUS
2019-2022

1 JOHDANTO

- 1.1 Hyvinvointi ja sen edistämisen rakenteet
- 1.2 Lainsäädäntö
- 1.3 Indikaattorit hyvinvoinnin arvioinnissa

2 SAVUKOSKI ELINYMPÄRISTÖNÄ

- 2.1 Yleistä kunnasta
- 2.2 Väestörakenne
- 2.3 Työllisyys ja toimeentulo

3 VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA JA HAASTEET

- 3.1 Koettu hyvinvointi yleisesti
- 3.2 Sairastavuus
- 3.3 Lapset ja lapsiperheet
- 3.4 Nuoret
- 3.5 Työikäiset
- 3.6 Ikäihmiset

4 TALOUS

- 4.1 Tulot
- 4.2 Menot

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTOIMENPIDE- EHDOTUKSET

- 5.1 Lapset ja lapsiperheet
- 5.2 Nuoret
- 5.3 Työikäiset
- 5.4 Ikäihmiset
- 5.5 Tulevaisuuden entistä hyvinvoivampi kunta

6 HYVINVOINTISUUNNITELMA

1 JOHDANTO

1.1 Hyvinvointi ja sen edistämisen rakenteet

Hyvinvointi on ihmisen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, emotionaalista ja hengellistä hyvää oloa.

Hyvinvointi -käsite viittaa suomen kielessä sekä yksilölliseen hyvinvointiin että yhteisötason hyvinvointiin. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, kuten asuinolot ja ympäristö, työhön ja koulutukseen liittyvät seikat, kuten työllisyys ja työolot, sekä toimeentulo. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi taas luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma.

Hyvinvointivaltion tehtävänä pidetään yleensä hyvän elämän lähtökohtien tarjoamista kaikille kansalaisille.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet muodostuvat:

- Hyvinvointitietoa tuottavasta seuranta- ja raportointijärjestelmästä
- Poikkihallinnollista toimintaa vahvistavista johtamiskäytännöistä ja johtamisen työvälineistä
- Osaavasta henkilökunnasta
- Hyvistä toimintakäytännöistä
- Kaikki toimialat kattavasta toimeenpano-organisaatiosta

Hyvinvoivat ihmiset ovat yhteiskunnan keskeinen voimavara, sillä he ovat koko yhteiskuntaa ja sen eri sektoreita hyödyttäviä toimijoita.

1.2 Lainsäädäntö

Kunnassa tulee valmistella laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Sen laadintaprosessi tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaamista. Hyvinvointikertomus auttaa tiivistämään eri alojen asiantuntijoiden näkemykset ja yhteiset tavoitteet.

Suotuista taloudellinen kehitys on hyvinvoinnin perusta. Kunnat toteuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon omilla alueillaan lakien ja asetusten mukaisesti. Laki määrää, mitkä palvelut kuntien on järjestettävä ja rahoitettava. Tätä varten kunnat saavat valtiolta rahaa eli valtionosuutta. Se määräytyy muun muassa kunnan väestön ikärakenteen, alaikäisten lasten lukumäärän, vanhusten lukumäärän ja työttömyysasteen perusteella.

Nykyinen Terveystalolaki 12 § velvoittaa seuraavaan: ”Kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus”.

Asukkaiden hyvinvoinnin edistymisen kannalta olennaista on, millainen painoarvo mitatuille tuloksille laitetaan, mitä johtopäätöksiä niistä tehdään, ja mitä toimintaa se synnyttää tai ei synnytä.

Kuntalain 1 § mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Lain tarkoituksena on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa.

1.3 Indikaattorit hyvinvoinnin arvioinnissa

Hyvinvoinnin nykytilan arviointi perustuu indikaattoreihin, jotka koostuvat omista tuoreista kyselyistä ja haastatteluista, eri alojen asiantuntijoiden mielipiteistä ja arvioista sekä erilaisista tilastotiedoista.

Tilastotiedoissa Savukosken vertailukuntina on tässä hyvinvointikertomuksessa käytetty kolmea vastaavan kokoista kuntaa: Enontekiötä, Utsjokea ja Pyhääntä. Enontekiö ja Utsjoki sijaitsevat Lapin maakunnassa. Pyhäntä sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa, sen etelälaudalla ja siellä oli vuonna 2017 noin 1500 asukasta. Kahden Lapin kunnan lisäksi on hyvä verrata hieman myös eteläisempään vastaavan kokoiseen kuntaan.

Myös Inaria, Rovaniemeä, koko Lappia ja koko maata on käytetty vertailuun joissakin tilastoissa.

Savukosken kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia on pyritty huomioimaan mahdollisimman paljon tätä hyvinvointikertomusta laadittaessa.

Huhtikuussa 2019 Savukosken kuntalaisille oli jaossa hyvinvointikysely, jota on hyödynnetty tässä hyvinvointikertomuksessa. Kyselyn avulla on pystytty osittain arvioimaan kuntalaisten tämän hetkistä hyvinvoinnin tilaa sekä toiveita ja ajatuksia tulevaisuuden hyvinvointipalveluista. Kyselyyn osallistui noin 100 eri ikäistä kuntalaista.

Arvioinnissa on myös hyödynnetty kouluterveyskyselyä, Savukosken nuorten ideointipajaa, Savukosken terveyskeskuksen tilastoja sekä kaikille kuntalaisille järjestettyä avointa hyvinvointitilaisuutta. Myös lasten ääni on saatu kuuluviin haastatteluilla.

2 SAVUKOSKI ELINYMPÄRISTÖNÄ

2.1 Yleistä kunnasta

Savukosken kunta on perustettu Keisarillisen senaatin päätöksellä vuonna 1916, mutta kunnassa on ollut asutusta jo esihistorialliselta ajalta. Asutus syntyi jokien varsille hyvien kulkuyhteyksien takia ja hyvät riistamaat ja kalavedet vetivät yhä enemmän ihmisiä asuttamaan kuntaa. Kunnan yksinä voimavaroina ovat vielä tänä päivänäkin hyvät riistamaat ja kalavedet sekä marja- ja sienimaat.

Pinta-alaltaan Savukoski on Suomen harvaan asutuin kunta, 0,20 asukasta/km, ja asutus on keskittynyt kunnan etelä osaan. Pinta-alaa kunnassa on 6470km. Savukoskella on yhteensä kahdeksan kylää: Kuosku, Lunkkaus, Martti, Nousu, Ruuvaoja, Savukosken kirkonkylä, Tanhua ja Värriö.

Savukosken kunnassa tunnusomaista ovat pitkät etäisyydet. Tämä koskee Savukosken kylien etäisyyttä kirkonkylään kuin Savukosken sijaintia suhteessa naapurikuntiin ja isompiin kaupunkeihin.

Tyypillistä Savukoskelaista maisemaa ovat laajat erämaat, josta yksittäiset tunturit kohoavat ympäristöään halliten. Noin 1/3 kunnan pinta-alasta on säilytetty erilaisiksi luonnonsuojelualueiksi. Luonnolle antavat leimansa myös isot suoalueet sekä useat upeat joet, joista suurin on kunnan maisemaa halkova Kemijoki.

Kunnan voimavarana onkin kaunis, monimuotoinen luonto kaikkine mahdollisuuksineen, Korvatunturia ja Joulupukkia unohtamatta.

Savukosken kunta ei yritäkään kilpailla suurien kasvukeskusten kanssa, vaan haluaa profiloitua luonnonläheisenä paikkakuntana, jossa laadukkaasti järjestetyt ja tuotetut peruspalvelut sekä turvallinen elin- ja toimintaympäristö luovat kestävä perustan elämälle.

2.2 Väestörakenne

Vuonna 2017 kunnan väkiluku oli 1012 asukasta. Väkiluku on laskenut tasaisesti vuodesta 1987 ja ennusteen mukaan lasku jatkuu edelleen.

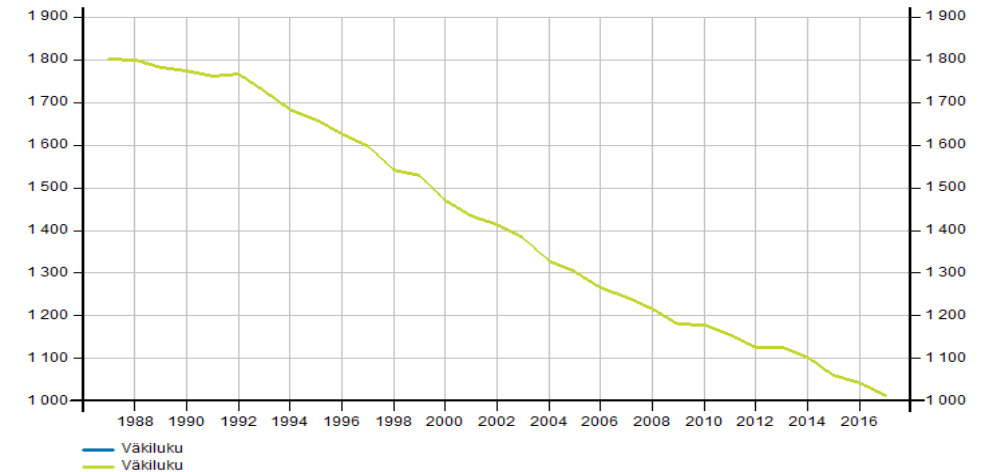
Vuonna 2017 työikäisten osuus kunnan väkiluvusta oli 58,1%, yli 64 –vuotiaiden osuus 31,8% ja alle 15 –vuotiaiden osuus 10,1%. Syntyneiden enemmitys oli -23 henkilöä ja muuttotappiota oli -9 henkilöä edellisvuoteen.

Työikäisten ja lasten määrän ennakoita laskevan ja ikääntyneiden määrän kasvu on selvästi muita ikäryhmiä nopeampaa.

Pieni asukasmäärä ja väestön ikääntyminen tuovat omat haasteensa kunnan toimintaan ja hyvinvointipalveluiden tuottamiseen.

Tulevaisuudessa tuleekin miettiä erilaisia palveluratkaisuja, palveluiden laadusta kuitenkin tinkimättä.

Väkiluku 1987-2017

Tilastokeskus

Kunnan nimi:

Savukoski

Asukasluku

0...6 vuotiaat

6 vuotiaat

Peruskoulu, 7...16 vuotiaat

Lukio, 17...19 vuotiaat

Työikäiset, 20...64 vuotiaat

75...84 vuotiaat

Yli 84 vuotiaat

Eläkeikä, Yli 64 vuotiaat

Huoltosuhde

Savukoski

Verrokki

Koko maa

Mediaani-ikä

Savukoski

Verrokki ka

Koko maa ka

	2008	2013	2017	2020	2030	2040	2008-17	2008-17/v	2008-17	2008-17/v	2017-20	2017-20/v	2017-20	2017-20/v
Asukasluku	1 216	1 126	1 012	1 028	951	894	-204	-23	-16,8 %	-1,9 %	16	4	1,6 %	0,4 %
0...6 vuotiaat	61	48	46	48	47	47	-15	-2	-24,6 %	-2,7 %	2	1	4,3 %	1,1 %
6 vuotiaat	11	3	7	5	6	7	-4	-0	-36,4 %	-4,0 %	-2	-1	-28,6 %	-7,1 %
Peruskoulu, 7...16 vuotiaat	108	105	77	81	74	71	-31	-3	-28,7 %	-3,2 %	4	1	5,2 %	1,3 %
Lukio, 17...19 vuotiaat	52	24	26	30	23	21	-26	-3	-50,0 %	-5,6 %	4	1	15,4 %	3,8 %
Työikäiset, 20...64 vuotiaat	702	634	541	505	379	365	-161	-18	-22,9 %	-2,5 %	-36	-9	-6,7 %	-1,7 %
75...84 vuotiaat	112	96	103	118	167	173	-9	-1	-8,0 %	-0,9 %	15	4	14,6 %	3,6 %
Yli 84 vuotiaat	26	39	39	42	59	94	13	1	50,0 %	5,6 %	3	1	7,7 %	1,9 %
Eläkeikä, Yli 64 vuotiaat	293	315	322	364	428	390	29	3	9,9 %	1,1 %	42	11	13,0 %	3,3 %
Huoltosuhde	2008	2013	2017	2020	2030	2040	2008-17	2008-17/v	2008-17	2008-17/v	2017-20	2017-20/v	2017-20	2017-20/v
Savukoski	58,1	69,3	75,4	88,6	133,1	126,3	17	2	29,7 %	3,3 %	13	3	17,6 %	4,4 %
Verrokki	69,6	76,7	91,1	100,7	121,6	118,0	21	2	30,7 %	3,4 %	10	2	10,6 %	2,7 %
Koko maa	62,9	70,2	78,3	84,2	98,1	97,8	15	2	24,5 %	2,7 %	6	1	7,5 %	1,9 %
Mediaani-ikä	2008	2013	2017	2020	2030	2040	2008-17	2008-17/v	2008-17	2008-17/v	2017-20	2017-20/v	2017-20	2017-20/v
Savukoski	51,0	54,0	57,0	58,0	62,0	60,0	6	1	11,8 %	1,3 %	1	0	1,8 %	0,4 %
Verrokki ka	49,7	52,3	53,7	54,7	56,2	55,0	4	0	8,1 %	0,9 %	1	0	1,9 %	0,5 %
Koko maa ka	45,3	47,1	48,7	49,2	50,9	51,1	3	0	7,5 %	0,8 %	1	0	1,2 %	0,3 %

2.3 Työllisyys ja toimeentulo

Kunnan elinkeinorakenne on seuraavanlainen: alkutuotanto 42,4%, jalostus 3,3% ja palvelut 53%. Suurin työllistäjä on Savukosken kunta. Myös mm. metsätalous ja matkailu työllistävät.

Alueella asuvan työllisen työvoiman määrä oli vuonna 2017 369 henkilöä. Työllisyysaste oli 64,9%, joista Savukosken kunnan sisällä työskentelevien osuus 70,5%.

Vuonna 2018 työvoima oli 462 henkilöä.

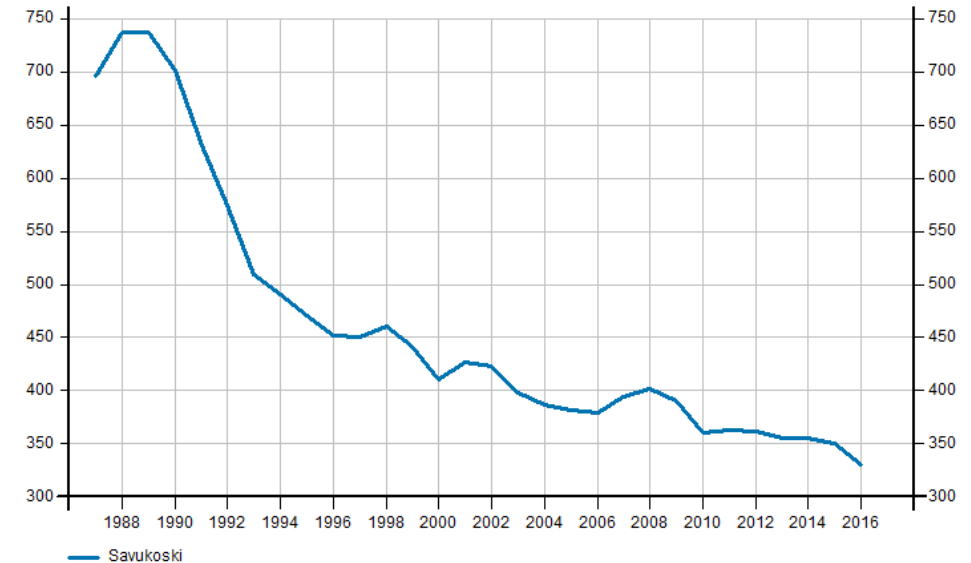
Koneellistamisen vuoksi metsätalouden työpaikat ovat vähentyneet, mutta metsätaloudella on kuitenkin edelleen merkittävä asema.

Myös porotalous on kunnassa perinteinen ja edelleen keskeinen elinkeino. Kemi-Sompion poropaliskunta onkin Suomen suurin. Porotalous antaa osatuloja vajaalle 200 poronmistajalle ja sillä on suuri kulttuurinen merkitys.

Uusia yrityksiä ei tällä hetkellä Savukoskelle juuri synny ja monet yrittäjistä ovat jo iäkkäitä. Tärkeää on pyrkiä turvaamaan sukupolvi- ja omistajanvaihdokset, jotta kunnan palvelut turvataan myös jatkossa (Savukosken talousarvio 2018).

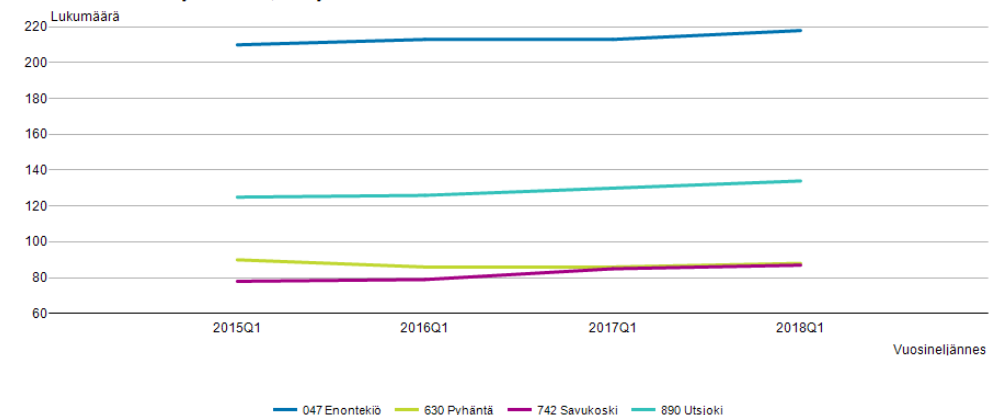
Verrattaessa kahteen muuhun vastaavan kokoiseen Lapin kuntaan, Savukosken yritysmäärä on huomattavasti pienempi.

Kunnassa olevien työpaikkojen lukumäärä 1987-2017

Tilastokeskus

Yrityskanta, aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten lukumäärä muuttujina Alue ja Vuosineljännes. SSSSS Toimialat yhteensä, Yrityskanta.

Koko Suomen työttömyysaste oli 2019 tammikuussa vain 6,8%. Työttömyysaste on laskenut Suomessa viime vuosina tasaisesti ja on tällä hetkellä pienempi kuin pitkään aikaan.

Työttömien osuus työvoimasta vaihtelee Lapissa Muonion 5%:sta Savukosken 16,9%:iin. Savukosken työttömien osuus työvoimasta on siis tällä hetkellä koko Lapin suurin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta nousi 4% edellisvuoteen verrattaessa. Vuonna 2018 Savukoskella oli yhteensä 68 työtöntä työnhakijaa, joista 47 miestä, 21 naista, 3 nuorta ja 45 yli 50 –vuotiasta.

Maaliskuussa 2019 tehdyssä koko Lapin työllisyyskatsauksessa kerrottiin, että pitkäaikaistyöttömyys on vähentynyt kolmanneksella koko Lappia tarkasteltaessa.

Savukoskella kaikista työttömistä pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden 2019 tammikuussa 15 henkilöä ja vuoden 2018 joulukuussa 18 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömyys on viime vuosina ollut tasaisesti vähenemään päin myös Savukoskella.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään mahdollisimman monelle pitkäaikaistyöttömälle vähintään lain edellyttämässä laajuudessa. Palkkatuetun työn ja työtoiminnan järjestämisellä vähennetään pitkäaikaistyöttömien kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia ja samalla vähennetään työttömyydestä aiheutuvia ongelmia.

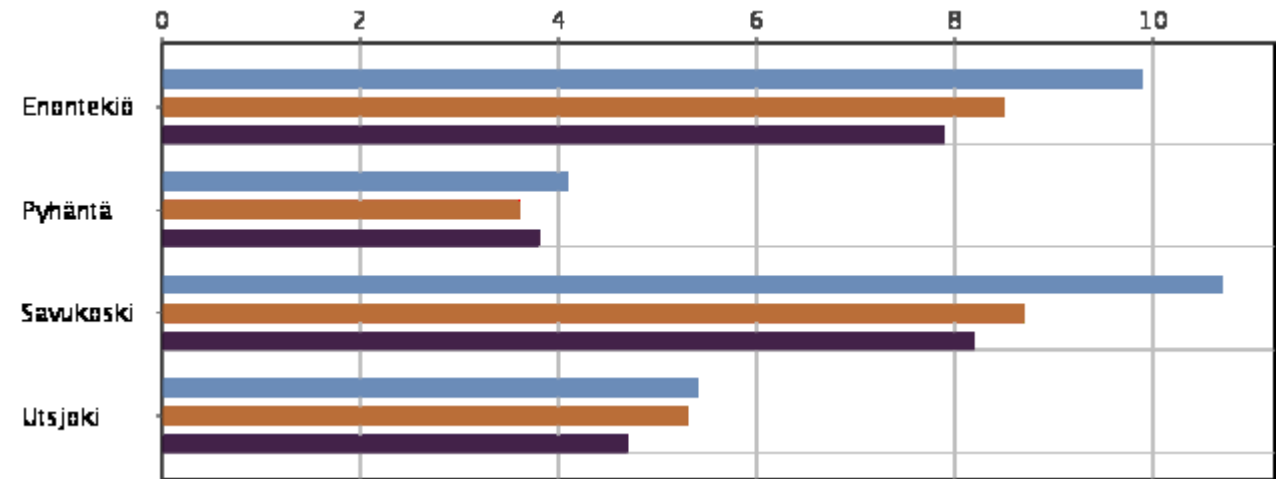
Vaikeasti työllistyviä, eli rakennetyöttömiä oli Savukoskella vuonna 2017 8,2% 15-64 –vuotiaista kuntalaisista. Se on hieman vertailukuntia enemmän.

Väestö työmarkkina-aseman mukaan muuttujina Kuukausi, Sukupuoli, Ikäluokka ja Tiedot					
			Työttömyysaste, %		
2015M01	Yhteensä	15 - 74	8,8		
2016M01	Yhteensä	15 - 74	9,3		
2017M01	Yhteensä	15 - 74	9,2		
2018M01	Yhteensä	15 - 74	8,8		
2019M01	Yhteensä	15 - 74	6,8		

Lähde: Tilastokeskus

Sarake1	Sarake2	Sarake3	Sarake4	Sarake5	Sarake6	Sarake7	Sarake8	Sarake9
Muutos				Työttömien				
		Maalis	Helmi	Maalis	maalis.19	maalis.18	työnhakijoiden	
		2019	2019	2018			osuus työvoimasta	
Kunta					%	%	%	
Enontekiö		117	129	153	-36	-24	13	
Kemijärvi		383	432	423	-40	-9	13,1	
Pelkosenniemi		44	46	61	-17	-28	10,4	
Salla		193	204	244	-51	-21	13,3	
Savukoski		75	74	72	3	4	16,9	
Utsjoki		39	38	39	0	0	7,3	
Lappi		8837	8993	9803	-966	-10	10,9	

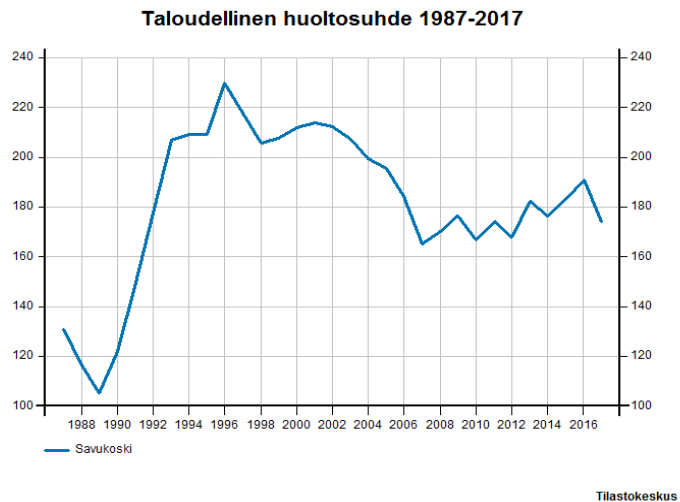
Lähde: ELY-keskus, Työllisyyskatsaus Maaliskuu 2019

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista. Sin. 2015, Orans. 2016, Viol. 2017. Lähde: Sotkanet

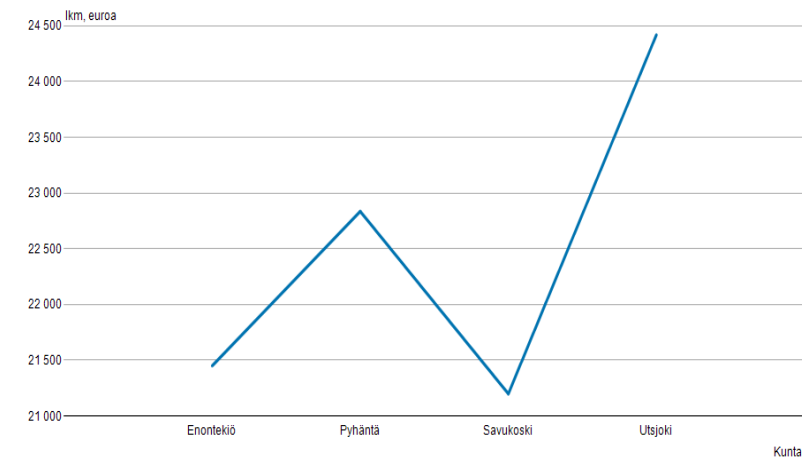
Väestörakennetta mitataan ns. taloudellisella huoltosuhteella, jossa lasketaan kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti.

Vuonna 2017 Savukosken kunnan taloudellinen huoltosuhte oli 174,3. Huoltosuhte on pikkuhiljaa laskenut viimeisten vuosien ajan, mutta se on epätasapainoinen.

Ansiotulot

Yleisesti verovelvollisten tulonsaajien luku, tulot ja verot muuttujina Kunta, Tiedot ja Vuosi

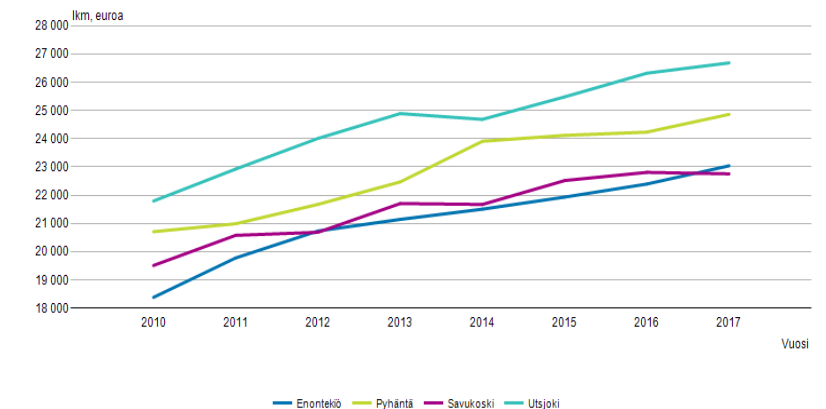
Lähde: Veronalaiset tulot, Tilastokeskus

Savukoskella keskimääräiset veronalaiset tulot olivat vuonna 2017 22 759€ / henkilö ja keskimääräiset ansiotulot 21 200€ vuodessa / henkilö. Määrät ovat pysyneet melko tasaisena viime vuosien ajan.

Veronalaiset tulot ovat hieman laskeneet vuoteen 2016 verrattaessa, kun taas ansiotulot ovat hieman nousseet. Määrät ovat kuitenkin alhaisemmat verrattaessa kolmeen muuhun vastaavan kokoiseen kuntaan.

Veronalaiset tulot

Yleisesti verovelvollisten tulonsaajien luku, tulot ja verot muuttujina Kunta, Tiedot ja Vuosi

Lähde: Veronalaiset tulot, Tilastokeskus

Vuonna 2017 koko Suomessa oli yhteensä 606 000 pienituloista. Pienituloisia ovat henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohti (ns. ekvivalentti rahatulo) ovat pienemmät kuin 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien rahatulojen mediaanitulosta. Tämän tulorajan alapuolelle jäävien osuutta väestöstä kutsutaan pienituloisuusasteeksi. Pienituloisuuden euromääräinen raja vaihtelee vuosittain. Määritelmä perustuu Euroopan unionin tilastolaitoksen Eurostatin suosituksiin.

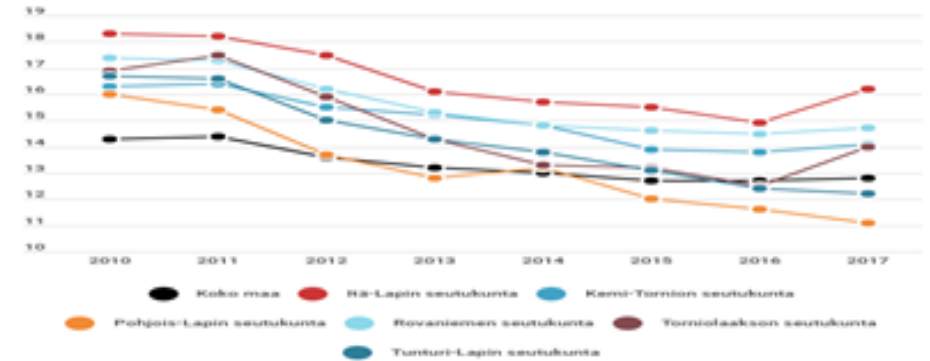
Vuonna 2017 pienituloisuusraja oli yhden henkilön taloudella 14 750 euroa vuodessa eli 1 230 euroa kuukaudessa. Tuloilla tarkoitetaan verojen jälkeisiä rahatuloja, jotka koostuvat työ- ja omaisuustuloista ja tulonsiirroista. Neljännestä tilastosta (Kunnan yleinen pienituloisuusaste seutukunnittain Lapissa vertailulukuna koko maa) on huomattavissa, että Itä-Lapissa on pienituloisia eniten koko maasta.

Savukosken pienituloisuusaste oli vuonna 2017 17,2%. Vuonna 2016 se oli 15% eli se on noussut 2,2% vuoteen 2017 (Sotkanet).

Savukoskella pitkittyneesti pienituloisten osuus asuntoväestöstä oli vuonna 2017 12,1%. Vuonna 2015 se oli vielä 14,23%, joten määrä on laskenut jonkin verran viime vuosien aikana. Verrattaessa muihin vastaavan kokoiisiin kuntiin, Savukoskella on jonkin verran enemmän pitkittyneesti pienituloisia.

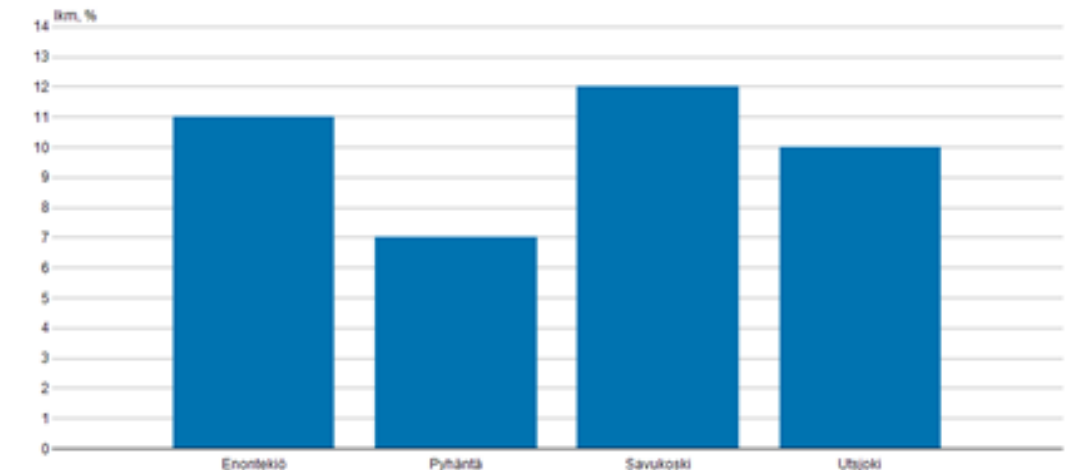
Kunnan yleinen pienituloisuusaste seutukunnittain Lapissa ja vertailulukuna koko maa

Indikaattori ilmaisee pienituloisten kotitalouksien kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (suositus OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunnain vuonna.

Lähde: SotkaNet (sotkanet.fi)
Lapin liitto

Pitkittynyt pienituloisuus muuttujina Kunta, Vuosi ja Tiedot

Lähde: Tilastokeskus

Kunta

Vuonna 2017 25-64-vuotiaita toimeentulotukea saavia oli 5,9% Savukosken väestöstä. Vuonna 2015 se oli 9% ja 2016 8,9% eli määrä on selkeästi laskenut.

Toimeentulotukea on maksettu vuonna 2017, 48 000 euroa. Vuonna 2016 toimeentulotukea on maksettu vielä 90 000 euroa.

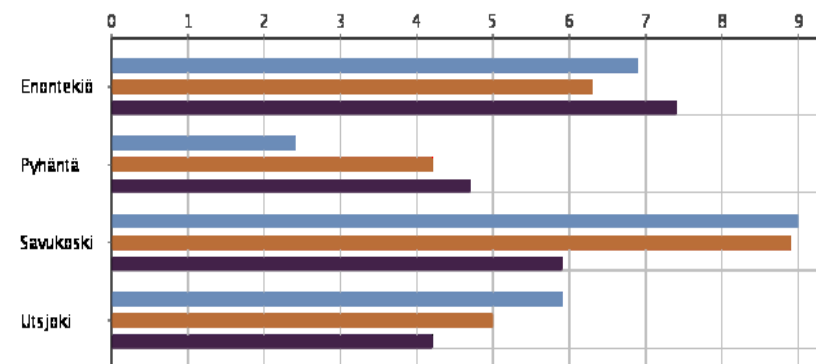
Enontekiöllä maksetaan selkeästi eniten, 143 000 euroa / vuosi kun taas esimerkiksi Pyhännällä toimeentulotukea on maksettu tasaisen alhaisemmin jo useamman vuoden ajan. Siellä onkin vähiten näistä vertailukohteista toimeentulotukea saavia henkilöitä.

Köyhyyttä mitataan niin sanotun suhteellisen köyhyysasteen avulla. Kotitalous on köyhä silloin, kun sen käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 % väestön keskimääräisestä käytettävissä olevasta tulosta. Työelämän ulkopuolella olevien köyhyysriski on moninkertainen työssä käyviin verrattuna. Kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa ovat ihmiset, jotka ovat pitkään eläneet pelkän perustoimeentulon varassa. Heidän tulonsa koostuvat yleensä useista päällekkäisistä tukimuodoista.

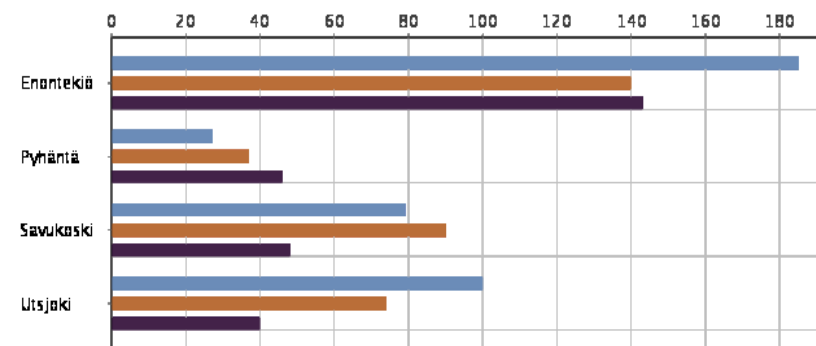
Erityisesti pitkäaikaistyöttömyys ajaa ihmisiä köyhyyteen ja useiden tukimuotojen varaan. Perusturvan varassa elävien köyhyysriski on tänä päivänä paljon suurempi kuin se oli parikymmentä vuotta sitten.

Köyhyys on yhteydessä useisiin hyvinvoinnin vajeisiin kuten pitkäaikaiseen työttömyyteen, heikkoihin työolosuhteisiin ja raskaaseen työhön, alhaiseen asumistasoon, heikkoon terveydentilaan, terveyttä vaarantaviin elintapoihin sekä sosiaalisen tuen puutteeseen. Nämä tekijät kasautuvat vaihtelevina yhdistelminä samoihin väestöryhmiin.

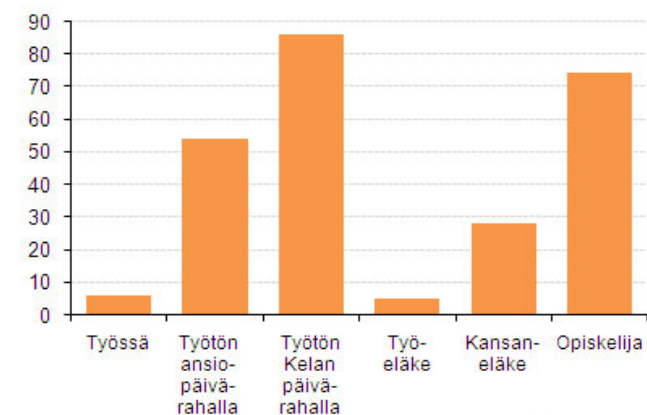
Toimeentulotukea saavat 25-64 – vuotiaat, % väestöstä. Sin. 2015, Orans. 2016, Viol. 2017. Lähde: Sotkanet

Maksettu toimeentulotuki yhteensä / vuosi. Sin. 2015, Orans. 2016, Viol. 2017. Lähde: Sotkanet

Suhteellinen köyhyysaste kotitalouden viitehenkilön sosioekonomisen aseman mukaan. Lähde: THL, Toimeentulo

3 HYVINVOINNIN TILA JA HAASTEET

3.1 Koettu hyvinvointi yleisesti

Savukoskelaisille hyvinvointia tuottavat mm. luonto, vapaus, terveys, riittävä toimeentulo, yhteisöllisyys, harrastukset, turvallisuus sekä toimivat peruspalvelut. Savukosken voimavaroiksi koetaan turvallisuus, luonto, puhtaus, alkutuotanto sekä hyvän laatuinen koulutus peruskoulussa ja lukiossa.

Lapsille hyvinvointia tuottavat mm. kaverit, leikkiminen, perhe ja erilaiset aktiviteetit.

Huhtikuussa 2019 tehdyn kyselytutkimuksen perusteella koettu hyvinvointi vaihteli hieman ikäryhmittäin. Pääasiassa kuntalaiset tuntevat voivat melko hyvin, mutta joitakin asioita kyselystä erottui.

Suurimmalla osalla vastaajista oli joko melko myönteinen tai neutraali mielikuva Savukosken kunnasta.

Hyvinvointia tuottavista tekijöistä yleisesti katsottuna eniten korostuivat perhe ja ystävät sekä luonto. Työikäisillä näiden lisäksi korostui myös harrastukset. Ikäihmisillä eniten hyvinvointia tuottaa selkeästi harrastukset. Kunnassa onkin paljon erilaisia tapahtumia ja aktiviteettia ikäihmisille.

Yksinäisyyttä toisinaan kokevat eniten nuoret ja työikäiset.

Eniten omasta tai jonkun läheisen päihteiden käytöstä on huolissaan työikäiset, noin 30% työikäisistä kyselyyn vastanneista.

Kunnan sosiaali- ja terveystaloutta kaikista ikäryhmistä käyttää suurin osa 0-5 kertaa vuodessa.

Työikäisistä n. 35% ei ole tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseensa kun taas nuoret ja ikäihmiset ovat siihen tyytyväisiä.

Merkille pantavaa on, että iäkkäät arvioivat oman hyvinvointinsa melko hyväksi. Esimerkiksi elämäntapansa ja ihmissuhteensa enemmistö iäkkäistä arvioi hyväksi. Heillä oli myös selkeästi myönteisin mielikuva kunnasta. Muilla ikäryhmillä arviointi oli enemmän jakaantunutta. Varsinkin yleinen jaksaminen oli keskimääräistä n. 30% nuorista ja työikäisistä.

Haastatteluiden perusteella nuorilla on huoli lapsiin ja nuoriin kohdentuvien palveluiden vähenemisestä. Kunta ikääntyy ja lapsia ja nuoria on vähän verrattuna muuhun väestöön. Nuoret toivoisivatkin parempia vaikuttamismahdollisuuksia sekä sitä, että heidän kiinnittymistään kuntaan helpotettaisiin. Tulevaisuuden työpaikat pitäisi turvata.

Haastatteluissa korostuivat myös ennaltaehkäisevän työn merkitys ja siihen panostaminen. Mielenterveyspalveluita toivotaan helpommin lähestyttävimmiksi ja muutenkin huomion kiinnittämistä myös ihmisten henkiseen hyvinvointiin ja erityistarpeisiin.

Lapsille tehdyn haastattelun perusteella lapset kokevat olevansa onnellisia. Joitakin puutteita kuitenkin löytyi, joihin he tahtoisivat parannusta. Tällaisia olivat esimerkiksi hyvä pulkkamäki ja enemmän lasten tapahtumia, missä olisi muidenkin lähikylien lapsia. Yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä kaivataan myös tälle rintamalle.

3.2 Sairastavuus

Jokaiselle Suomen kunnalle on laskettu Kelan rekisteritietojen avulla indeksiluku, joka kertoo, miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan keskiarvoon (= 100).

Luvut perustuvat kolmeen rekisterimuuttujaan:

- kuolleisuus, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus työikäisistä ja erityiskorvattaviin lääkkeisiin, rajoitetusti peruskorvattaviin lääkkeisiin tai ruokavaliokorvauksiin oikeutettujen osuus väestöstä.

Savukoskelaisten sairastavuus on melko korkeaa. Kelan sairastavuusindeksin mukaan sairastavuus on Savukoskella hieman vertailukuntia suurempaa. Sairastavuusindeksi on hieman noussut vuodesta 2015 ja ennusteen mukaan se ei ainakaan laske lähivuosina.

Kansantauti-indeksi toisaalta on vertailukunnista pienempi vain Utsjoella. Kansantauteihin lasketaan tässä tapauksessa diabetes, psykoosit, sydäme vajaatoiminta, nivelreuma, astma, verenpainetauti ja sepelvaltimotauti.

Työkyvyttömyyseläkettä saavia 16-64 –vuotiaita oli vuonna 2017 Savukoskella 9,3% väestöstä. Se on hieman vähemmän edellisvuoteen verrattuna. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia 25-64 –vuotiaita oli 3,8% vastaavan ikäisestä kunnan väestöstä.

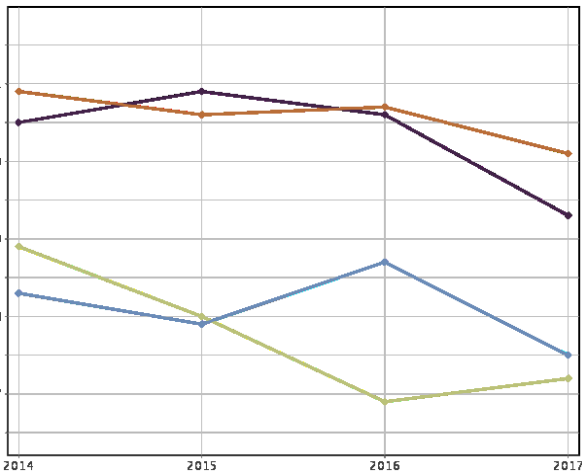
Seuraavalla sivulla on vielä raportit Savukosken kunnan perusterveydenhuollo käynneistä vuosilta 2018 ja 2017. Savukosken ja Pelkosenniemen kuntayhtymän perusterveydenhuollon käynnit olivat vuonna 2018 yhteensä 10 399, joista myytyjä palveluita oli 186. Vuonna 2017 käyntejä oli yhteensä 11 298, joista myytyjä palveluita 76.

Vakiointi: Vakioitu

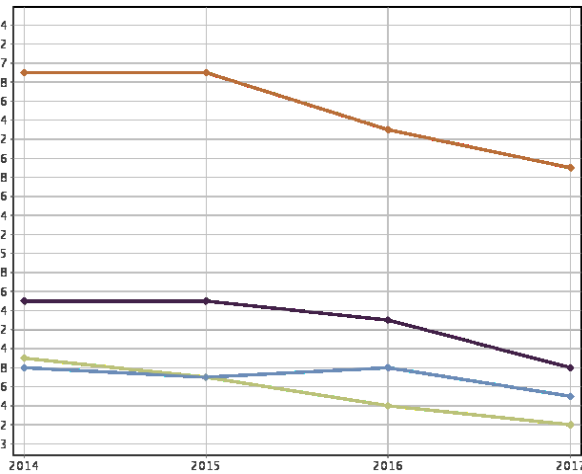
Alue	Indeksi	Aika			
		2017	2016	2015	2014
Enontekiö	Sairastavuusindeksi	111,1	109,5	103,3	104,5
Pyhäntä	Sairastavuusindeksi	116,4	114,9	118,0	121,3
Savukoski	Sairastavuusindeksi	119,4	119,7	112,3	113,4
Utsjoki	Sairastavuusindeksi	96,2	94,9	102,4	106,7

Alue	Kansantauti	Aika			
		2017	2016	2015	2014
Enontekiö	Kansantauti-indeksi	133,7	133,6	132,4	134,4
Pyhäntä	Kansantauti-indeksi	139,4	146,6	145,2	148,3
Savukoski	Kansantauti-indeksi	103,0	113,7	112,5	115,7
Utsjoki	Kansantauti-indeksi	92,8	97,1	95,2	99,6

Lähde: Kelasto

Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16-64-vuotiaista. Lähde: Sotkanet

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä. Lähde: Sotkanet

Savukosken terveydenhuollon toimintatilastot, perusterveydenhuolto:

1.1.2018-31.12.2018

Perusterveydenhuollon avohoitokäynnit

Äitiysneuvolakäynnit	95
Perhesuunnitteluneuvolakäynnit	xx
Lastenneuvolakäynnit	181
Kouluterveydenhuollon käynnit	127
Opiskelijaterveydenhuollon käynnit	31
Työterveyshuollon käynnit	40
Kotisairaanhoidon käynnit	225
Mielenterveyskäynnit	xx
Fysioterapiakäynnit	786
Muut avohoitokäynnit	3285
Yhteensä	4775
(vert. Pelkosenniemi	5005)

Lääkärin avohoitokäynnit ikäryhmittäin

Alle 1 -vuotiaat	23
1-6 -vuotiaat	55
7-14 –vuotiaat	55
15-49 –vuotiaat	289
50-64 –vuotiaat	483
65-74 –vuotiaat	287
75-84 –vuotiaat	222
Yli 85 –vuotiaat	74
Yhteensä	1488

1.1.2017-31.12.2017

Perusterveydenhuollon avohoitokäynnit

Äitiysneuvolakäynnit	86
Perhesuunnitteluneuvolakäynnit	xx
Lastenneuvolakäynnit	141
Kouluterveydenhuollon käynnit	212
Opiskelijaterveydenhuollon käynnit	17
Työterveyshuollon käynnit	24
Kotisairaanhoidon käynnit	629
Mielenterveyskäynnit	0
Fysioterapiakäynnit	919
Muut avohoitokäynnit	3770
Yhteensä	5804
(vert. Pelkosenniemi	4982)

Lääkärin avohoitokäynnit ikäryhmittäin

Alle 1 -vuotiaat	21
1-6 -vuotiaat	44
7-14 –vuotiaat	63
15-49 –vuotiaat	274
50-64 –vuotiaat	516
65-74 –vuotiaat	296
75-84 –vuotiaat	239
Yli 85 –vuotiaat	92
Yhteensä	1545

Terveydenedistamisaktiivisuus perusterveydenhuollossa - TEA, pistemäärä Savukoskella oli 40 vuonna 2018.

Pistemäärä kuvaa, miten hyvin terveydenedistamisaktiivisuus toteutuu kunnassa. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin oletetun hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista. Koko Lapin pistemäärä oli 56 ja koko Suomen 67. Tässä asiassa olisi vielä parannettavaa ja ennaltaehkäisevän työn merkitys korostuu.

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta Savukoskella oli vuonna 2017 4,9 henkilöä. Se on hieman suurempi määrä verrattaessa koko Lapin ja koko maan tilastoon.

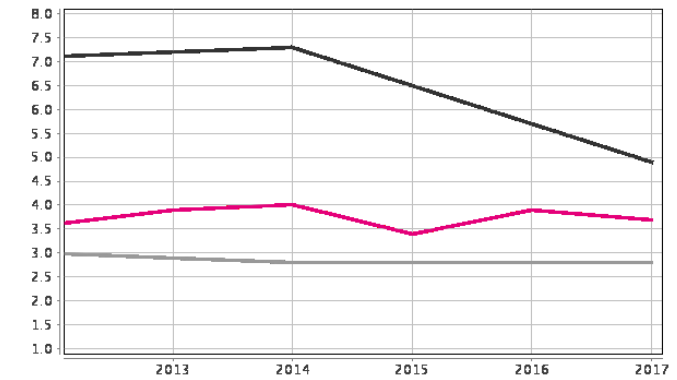
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntien indikaattori mittaa aikuisten mielenterveyden avohoitopalvelujen käyttöä. Sen sijaan mielenterveyspalveluiden käytön ei voida sanoa mittaavan mielenterveysongelmien yleisyyttä alueella, sillä kaikki palvelua tarvitsevat eivät välttämättä hae tai saa tarvitsemaansa palvelua, tai ovat hoidossa muualla kuin kunnan järjestämissä perustason palveluissa.

Mielenterveyslaki korostaa avohoidon asemaa ensisijaisena hoitomuotona mielenterveyshäiriöistä kärsivän potilaan hoidossa. Mielenterveyspalvelut on ensisijaisesti järjestettävä avopalveluina sekä niin, että oma-aloitteista hoitoon hakeutumista ja itsenäistä suoriutumista tuetaan. Sairaalahoidon tarvitsemista vähemmän niillä alueilla, joilla mielenterveyden avohoidon toimii hyvin.

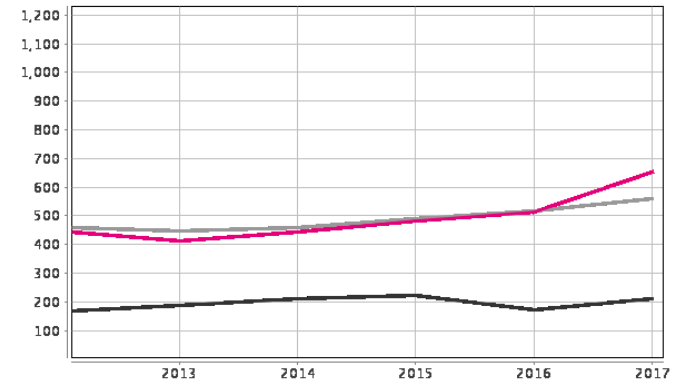
Mielenterveyden avohoitokäyntien rinnalla olisi hyvä tarkastella psykiatrian laitoshoidon kokonaiskuvan saamiseksi.

Savukoskella aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit ovat vähäisemmät verrattaessa koko maahan tai Lappiin. Psykiatrisen laitoshoidon hoitopäivät kuitenkin ovat suunnilleen samalla tasolla Lapin ja koko maan kanssa. Määrä on pysynyt melko tasaisena viime vuosina, pientä laskua on ollut parina viimeisenä vuotena.

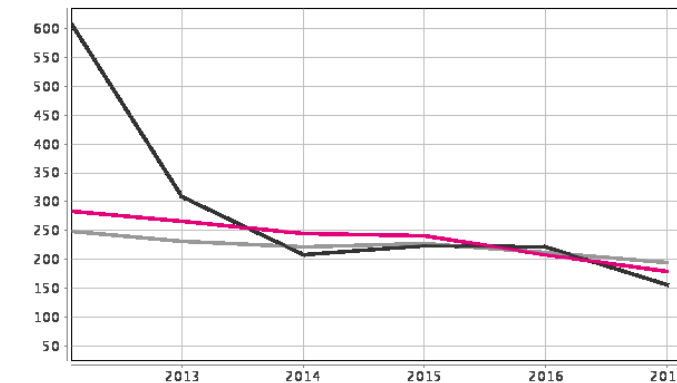
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta. Harmaa: Savukoski, Pinkki: Lappi, Vaalea harmaa: koko maa. Lähde: Hyvinvointikompassi

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttäneitä. Lähde: Hyvinvointikompassi

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät / 1 000 asukasta. Lähde: Hyvinvointikompassi

3.3 Lapset ja lapsiperheet

Vuonna 2018 alle 15 –vuotiaita oli Savukoskella 9,9% koko kunnan väestöstä. Tässä kohdassa vertailukuntina on Enontekiön, Utsjoen ja Pyhännän lisäksi käytetty myös Inaria ja Rovaniemeä. Esimerkiksi Utsjoella oli vuonna 2018 noin 22% alle 15 –vuotiaita koko väestöstä. Rovaniemellä osuus on pysynyt tasaisesti noin 17%:ssa jo vuosien ajan. Vertailukunnista Savukoskella on kuitenkin vähiten alle 15 –vuotiaita.

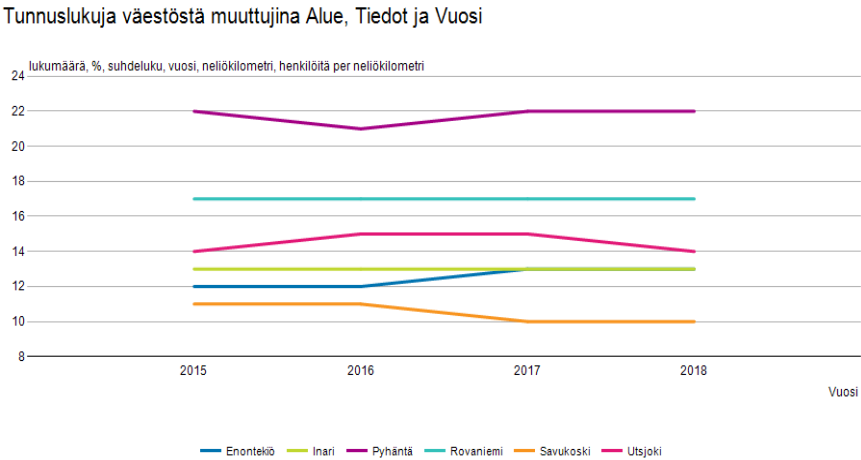
Lapsiperheitä oli vuonna 2017 25,8% perheistä, joista yhden vanhemman perheitä 11,1%. Perheiden lukumäärä vuonna 2017 oli 279.

Savukoskella on vertailukunnista vähiten yhden vanhemman perheitä.

Vuonna 2017 syntyneiden enemmitys eli luonnollinen väestönlisäys oli Savukoskella -23. Luku lasketaan elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotuksella.

Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista. Lapsiasuntokunta on asuntokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huoneluukuun (määritelmä vuodesta 1990 lähtien). Savukoskella tämä luku oli vuonna 2017 35,2%, joka on noin 5% enemmän Lappiin ja koko maahan verrattaessa.

Alle 15 –vuotiaiden osuus väestöstä, %.
Lähde: Tilastokeskus

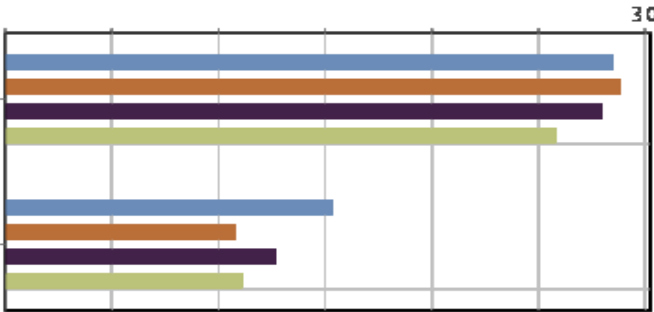

Lähde: Väestörakenne, Tilastokeskus

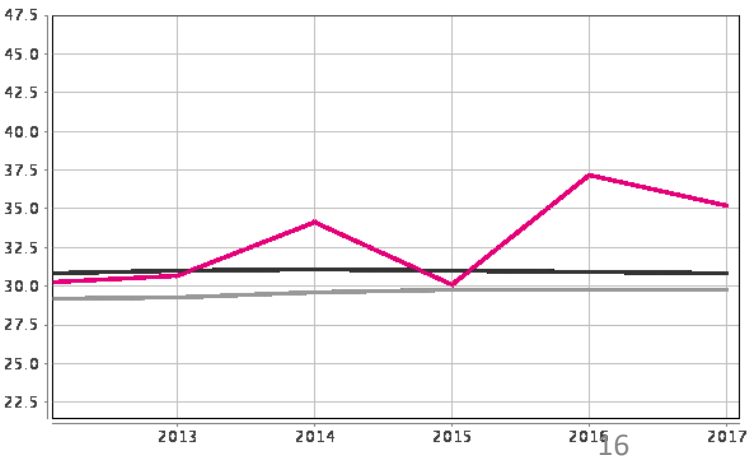
Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Savukoski, vuodet 2014-2017. Lähde: Sotkanet

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista.
Lähde: Hyvinvointikompassi.

Laadukas varhaiskasvatus ja esiopetus antavat vahvan kivijalan pienille kuntalaisillemme. Varhaiskasvatustyön arvoja ovat turvallisuus, tasa-arvoisuus ja yhdenvertainen kohtelu, vuorovaikutus ja yksilön tarpeista lähtevä toiminta. Varhaiskasvatus on suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painotetaan pedagogiikkaa. Toiminnan keskiössä on lapsi. Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen sisältyy myös asianmukaisen infrastruktuurin rakentaminen. Uusi ryhmäpäiväkoti on vasta avattu.

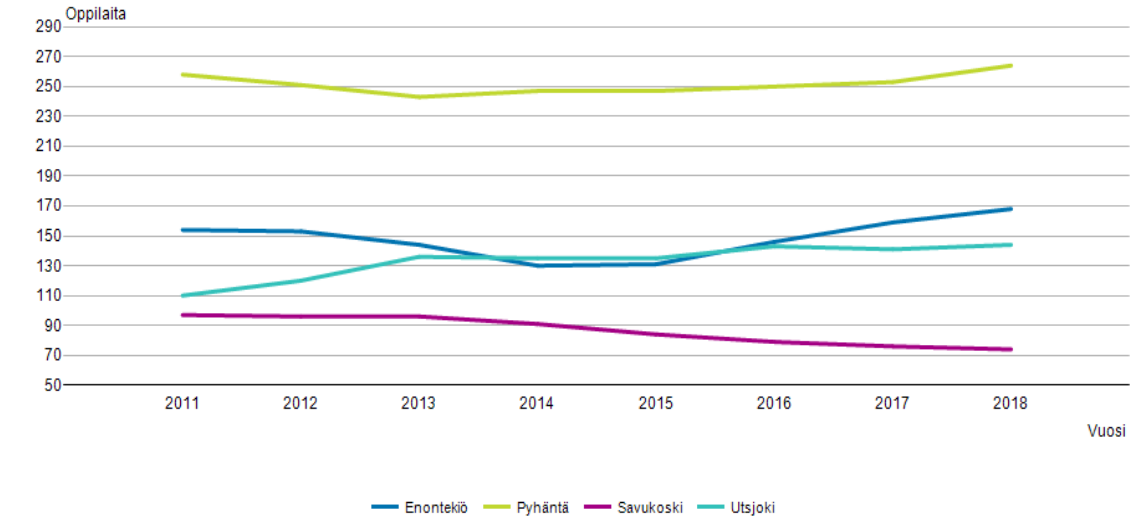
Savukoskella kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen perhepäivähoidossa ja päiväkodeissa osallistuneita 0-6 –vuotiaita oli 20 vuonna 2017. Kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen osallistuneita oli 57,1% kaikista kunnan 1-6 –vuotiaista (Sotkanet).

Vuonna 2018 Savukoskella oli esiopetuksessa ja peruskoulussa 74 oppilasta. Määrä on laskenut tasaisesti jo vuosien ajan. Muihin vertailukuntiin verrattaessa määrä on huomattavasti pienempi.

Vuoden 2017 8. ja 9. luokkalaisten Savukoskelaisten kouluterveyskyselyn tuloksia (THL):

- oppilaitoksen fyysiset työ olot häirinneet opiskelua 41,2%, koko Lapissa 18,8% ja koko maassa 20,1% 9. ja 9. luokan oppilaista
- 27,8% 8. ja 9. luokan oppilaista tupakoi päivittäin. Lapissa ja koko maassa prosentti on 6,9%
- ylipainoisia on 38,9% kun koko maassa 18,9%
- 44,4% harrastaa hengästyttävää liikuntaa viikossa korkeintaan yhden tunnin viikossa
- harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa 93,8%
- kokenut syrjivää kiusaamista koulussa tai vapaa-ajalla 35,3%

Peruskoulun oppilaat alueittain, opetuskielittain ja vuosiluokittain 2011-2018 muuttujina
Oppilaitoksen sijaintikunta, Oppilaitoksen opetuskieli, Vuosiluokka, Tiedot ja Vuosi

Lähde: Tilastokeskus

3.4 Nuoret

Vuonna 2018 Savukoskella oli 69 15-24 –vuotiasta koko kunnan väestöstä. Määrä on Enontekiöön ja Pyhääntään verrattuna huomattavasti pienempi ja Utsjokeen verrattuna hieman pienempi.

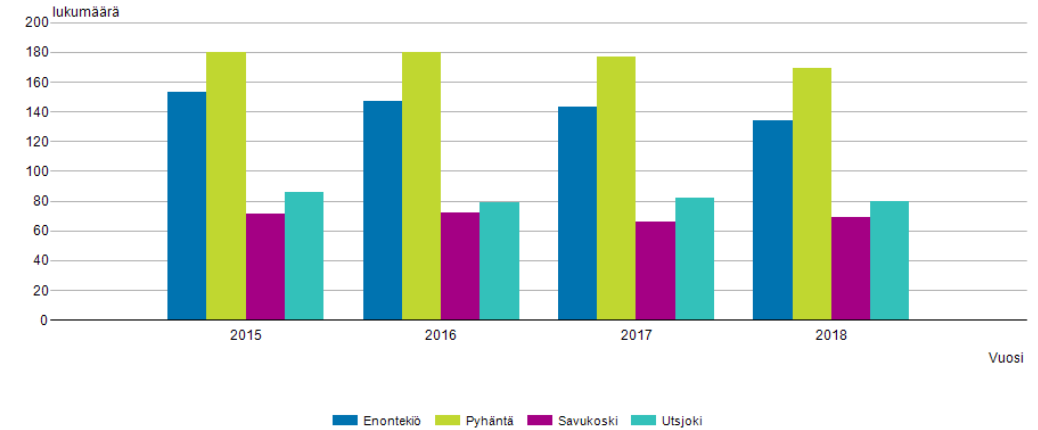
Toisen asteen oppilaitoksista Savukoskella on lukio. Lukiolaisia on neljän abiturientin lisäksi ensimmäisellä luokalla viisi ja toisella kaksi. Opetus on lukiossa on laadukasta ja siellä voidaan antaa yksilöllistä tukea ja järjestää esimerkiksi pitkän matematiikan kurssi vaikka vain yhdelle oppilaalle. Savukosken lukio kiilasikin kaikista Suomen lukioista viidenneksi ylioppilaskirjoitusten tuloksissa vuonna 2018 (Maaseudun tulevaisuus, 25.5.2018).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (TEA) pistemäärä vuonna 2016 on ollut Savukosken lukiossa 68 pistettä 100 pisteestä.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli vuonna 2017 8,2% vastaavan ikäisestä väestöstä. Määrä on laskenut vuosien aikana melko paljon ja on suunnilleen sama muiden vertailukuntien kanssa.

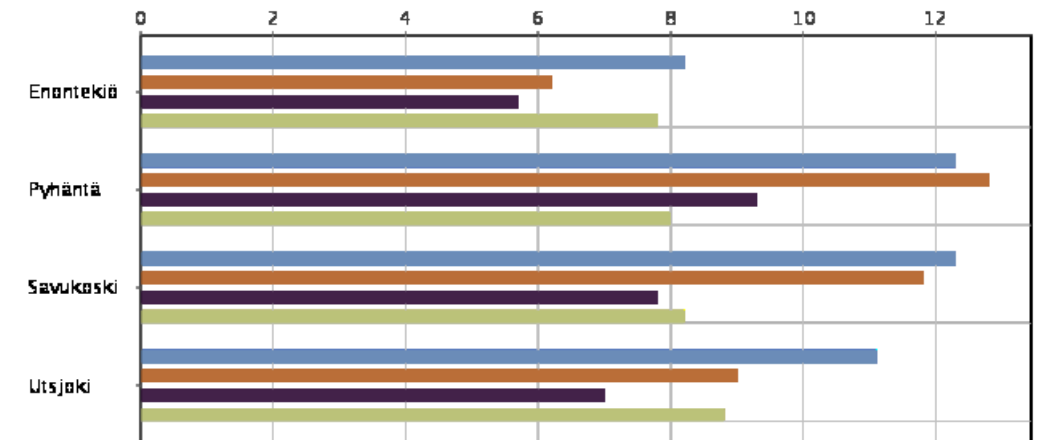
Nuoria on kunnassa vähän, joten eristäytymisen ehkäisy on tärkeää. Positiivisia muutoksia on tapahtunut lasten ja nuorten henkisen hyvinvoinnin huomioimisessa. Vuoden 2018 lopusta lähtien kuraattori on käytettävissä yhden kerran kuukaudessa, psykologi joka toinen viikko ja psykiatrinen sairaanhoitaja kaksi kertaa viikossa. Etsivä nuorisotyö toimii kunnassa aktiivisesti ja sen tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivän työn ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut.

Väestö 31.12. muuttujina Kunta, Sukupuoli, Ikä, Tiedot ja Vuosi

Lähde: Väestörakenne, Tilastokeskus

15-24 –vuotiaita henkilöitä väestöstä. Lähde: Tilastokeskus

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 –vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, vuodet 2014-2017. Lähde: Sotkanet

3.5 Työikäiset

Savukoskella työikäisten määrä on tasaisesti laskenut vuosien aikana. Vuonna 2017 18-64 –vuotiaiden määrä oli 559 henkilöä, josta työllistä työvoimaa 369 henkilöä. Määrä on melko paljon pienempi kuin vertailukunnissa. Etenkin Enontekiöllä 18-64 –vuotiaita on huomattavasti enemmän.

Määrän ennustetaan laskevan melko reilusti tulevien vuosien aikana ellei kunnassa tapahdu muutoksia muun muassa työllisyyden parantamiseksi.

Kunnan heikkouksiin kuuluu tällä hetkellä kapea elinkeinorakenne. Kunnan tärkeimpänä tavoitteena on monipuolistaa elinkeinorakennetta työpaikkojen lisäämiseksi ja kääntää kunta muuttovoittoiseksi.

Heikkoutena on myös työpaikkojen vähyys ja se, ettei uusia yrityksiä juurikaan synny sekä kapea ammatillinen osaaminen (Kuntastrategia 2019-2021).

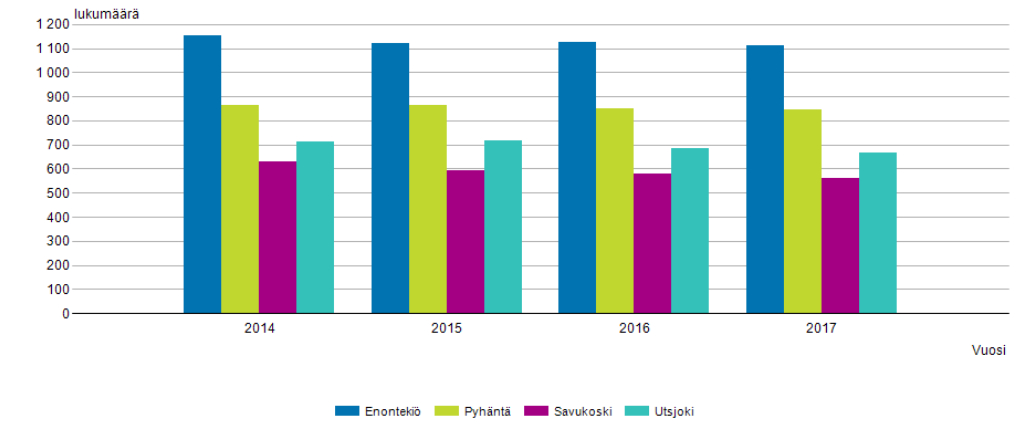
Työllä, työoloilla ja työmarkkina-asetella on keskeinen merkitys terveyserojen synnyssä. Korkeammin koulutetut, toimihenkilöammateissa työskentelevät ja hyvin ansaitsevat työikäiset miehet ja naiset ovat keskimäärin terveempiä ja elävät pidempään kuin työntekijäammateissa toimivat, vähemmän koulutetut, työttömyyttä kokeneet ja heikommin ansaitsevat (THL: Hyvinvointi- ja terveyserot).

Savukoskella yhden hengen asuntokuntia oli vuonna 2017 42,7% kaikista kunnan asuntokunnista. Se on hieman vähemmän verrattaessa koko maahan ja Lappiin.

Erityisesti yksinasuvilla, korkeintaan perusasteen koulutuksen saaneilla miehillä, tapaturmat ja väkivalta sekä niihin liittyvä kuolleisuus on suurta koko maan tilastoissa. On huomioitava laajat suuressa syrjäytymisriskissä olevat väestön osaryhmät (THL: Hyvinvointi- ja terveyserot).

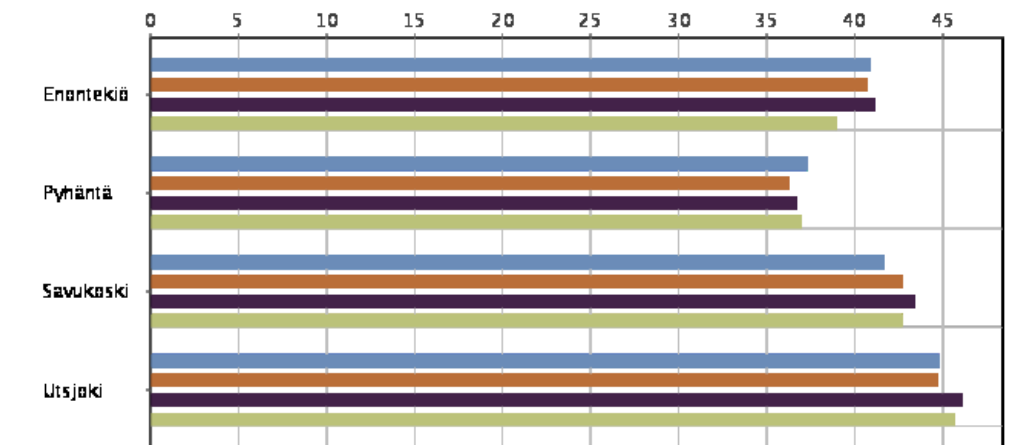
Työikäisten hyvinvointia tarkasteltaessa on hyvä ottaa huomioon aiemmin esitetyt tilastot työllisyydestä ja toimeentulosta sekä sairastavuudesta.

Väestö alueen, pääasiallisen toiminnan, sukupuolen, iän ja vuoden mukaan muuttujina Alue, Pääasiallinen toiminta, Sukupuoli, Ikä, Tiedot ja Vuosi

Lähde: Työssäkäynti, Tilastokeskus

18-64 –vuotiaat. Lähde: Tilastokeskus

Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista 2014-2017 (vihreä 2017). Lähde: Sotkanet

3.6 Ikäihmiset

65 –vuotta täyttäneiden osuus oli vuonna 2018 33,2% koko kunnan väestöstä. Se on hieman noussut vuodesta 2017 (31,8%) ja ennusteen mukaan ikääntyneiden määrä kasvaa vain.

Savukoskella ikääntyneiden määrä on vertailukunnista kaikkein suurin ja ennusteen mukaan määrä nouseekin jyrkemmin kuin useammassa muussa kunnassa.

Etenkin yli 75 –vuotiaiden määrän ennustetaan nousevan melko jyrkästi seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Vuonna 2017 Savukosken keskimääräiset kokonaiseläkkeet olivat 1383€ / kk / eläkkeen saaja. Summa on pysynyt suunnilleen samana jo useamman vuoden ajan ja on samaa luokkaa kuin vertailukunnissakin. Ainoastaan Utsjoella kokonaiseläkkeet olivat jonkin verran suuremmat (1547€).

84,5% yli 75 –vuotiaista asuu edelleen kotonaan.

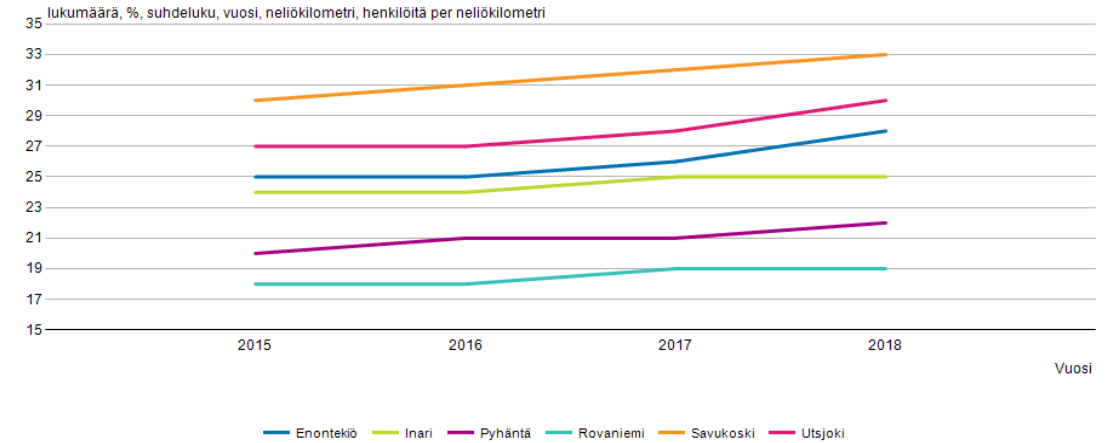
Kotihoidon henkilöstön osuus ikäihmisten palvelujen henkilöstöstä oli 20% vuonna 2017.

Säännöllisen kotihoidon piirissä 2017 olleita 65 -vuotta täyttäneitä asiakkaita oli 7,8% vastaavan ikäisestä väestöstä.

Kotihoidossa asiakkaat ovat entistä heikkokuntoisempia ja paljon palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrä kasvaa koko ajan.

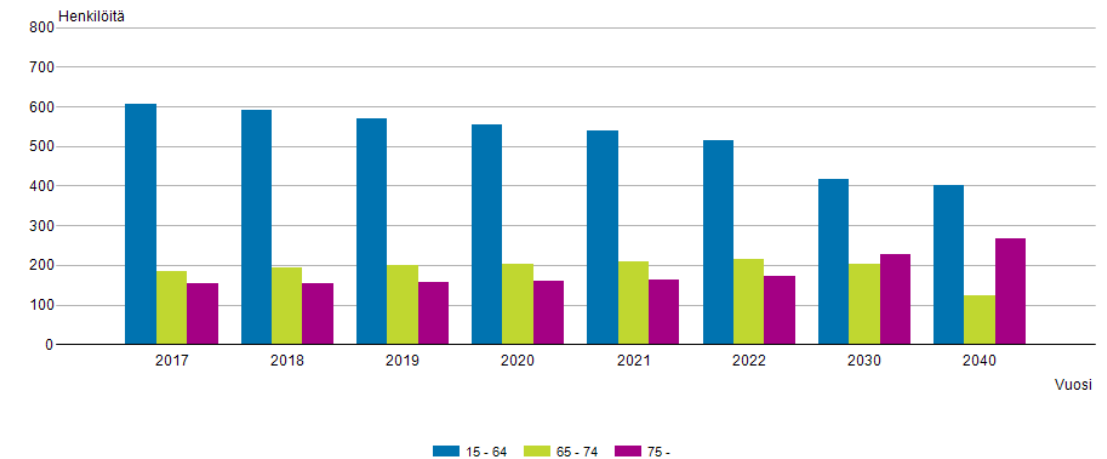
Suurin osa vanhushpalvelujen asukkaista on myös muistisairaita.

Tunnuslukuja väestöstä muuttujina Alue, Tiedot ja Vuosi

Lähde: Väestö rakenne, Tilastokeskus

Väestöennuste 2015 muuttujina Alue, Sukupuoli, Ikä ja Vuosi

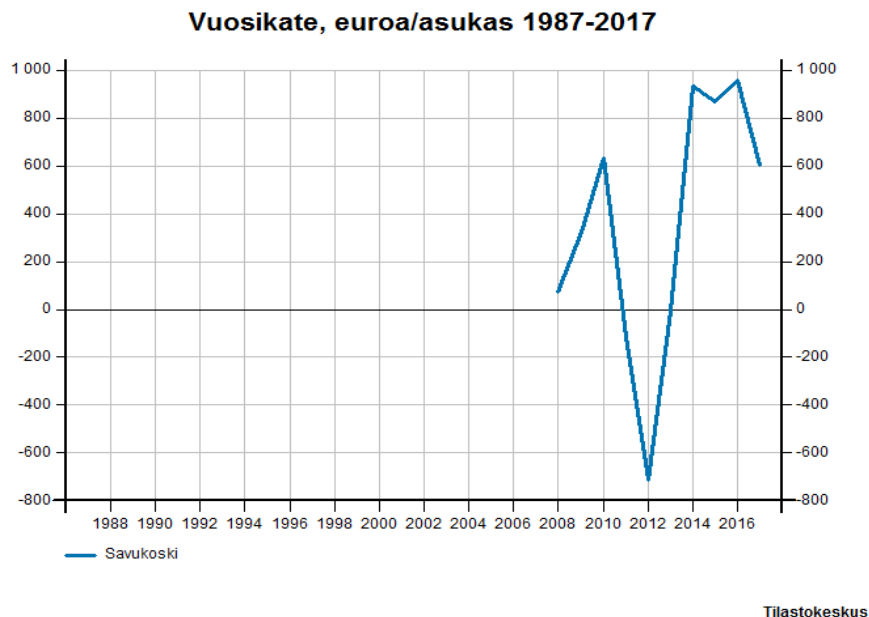
Lähde: Tilastokeskus

4 TALOUS

4.1 Tulot

Savukosken kunnan talouden tila oli pitkään vaikea johtuen valtionosuuksien pienenemisestä ja verotulopohjan kaventumisesta väestön ikääntyessä ja eläköityessä. Viime vuosien talous on kuitenkin ylijäämäisten tilinpäätösten myötä parantunut. Kunnan budjetista yli 60% muodostuu sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista.

Asukasluvun muutos vaikuttaa suoraan kunnan verotuloihin ja valtionosuuteen. Kuntien taloudellinen kantokyky on vahvasti valtionosuusriippuvainen. Tulevaisuudessa kunnan on mahdollista panostaa elinvoimaan, mikäli se onnistuu johtamaan muuttoliikettä ja sopeuttamaan palvelurakennetta väestön ikärakenteen ja asukasluvun mukaan (Perlacon).

Savukoski:

2019 kunnallisvero 21,75%

2019 yleinen kiinteistövero 1,20%

Enontekiö:

2019 kunnallisvero 21,25%

2019 yleinen kiinteistövero 1,05%

Utsjoki:

2019 kunnallisvero 21%

2019 yleinen kiinteistövero 1,25%

Pyhäntä:

2019 kunnallisvero 19,75%

2019 yleinen kiinteistövero 1,05%

Päätökset kuntien valtionosuuksista vuodelle 2019 tehtiin 31.12.2018. Kunnille myönnetään valtionosuutta yhteensä 8 389 miljoonaa euroa vuonna 2019 (8 459 milj. euroa vuonna 2018). Kuntien valtionosuudet vähenevät -70 milj. euroa (-0,8 %, 13 €/asukas) vuodesta 2018 vuoteen 2019.

Valtionosuuden muutokseen vaikuttavat mm. vuodelle 2019 tehtävä kuntien ja valtion välinen kustannustenjaon tarkistus (-231 milj. €) ja valtionosuuden kautta kunnille maksettavat veromenetysten kompensatiot (+224 milj. €). Kilpailukyky sopimuksen (kiky) takia kuntien valtionosuutta vähennetään vuonna 2019 yhteensä -497 milj. € (-91 €/as). Lisäksi hallitusohjelman mukaisten indeksijääditysten takia kunnilta jää peruspalvelujen valtionosuutta saamatta -92 milj. euroa vuonna 2019. Peruspalvelujen hintaindeksin arvo vuodelle 2019 on 1,3 %.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti nousee 0,03 prosenttiyksikköä ja on 25,37 vuonna 2019 (25,34 vuonna 2018).

Samassa yhteydessä valtionosuuksien kanssa maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvaukset. Kotikuntakorvauksen perusosa on 6 600,17 euroa vuonna 2019.

Kunnan valtionosuus koostuu kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (VM) ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta (OKM).

KUNNAN VALTIONOSUUSRAHOITUS 2019				
Taulukon täyttöohje:				
	Valitse, syötä tai tarkista sinisten kenttien tiedot			
	Tiedot siirtyvät automaattisesti työkirjan muista taulukoista keltaisiin kenttiin. Tarkista tiedot.			
Lisätiedot: Suomen Kuntaliitto / Sanna Lehtonen, p. 050-5759090				
Kunta:	Savukoski	Klikkaa solu aktiiviseksi ja valitse kunta alasvetovalikosta		
Asukasluku 31.12.2017:	1 012			
YHTEENVETO				
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (VM)		euroa	euroa/asukas	
Ikärakenne		3 350 596	3 311	
Sairastavuus		1 429 154	1 412	
Muut laskennalliset kustannukset		935 117	924	
Kunnan laskennalliset kustannukset yhteensä		5 714 867	5 647	
Kunnan omarahoitusosuus laskennallisesta kustannuksesta	-3 524,51 €/asukas	-3 566 804	-3 525	
Valtion osuus laskennallisesta kustannuksesta		2 148 063	2 123	
Lisäosat		1 245 748	1 231	28 %
Valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset yhteensä		591 650	585	13 %
- mistä veromenetysten kompensatiot vuosina 2010-2019		569 251	563	13 %
- mistä kunnan rahoitus Kelan myöntämän perustoimeentulotuen menoihin		-9 018	-9	0 %
Vuoden 2015 valtionosuusjärjestelmämuutoksen taseus (+/-)		0	0	0 %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ennen tulopohjan tasausta		3 985 460	3 938	90 %
Verotuloihin perustuva valtionosuuden taseus (+taseuslisä/-taseusvähennys)		381 922	377	9 %
1. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (VM)		4 367 383	4 316	99 %
2. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet		50 469	50	1 %
Kunnan valtionosuusrahoitus 2019		4 417 852	4 365	100 %
Esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvaukset				
Kotikuntakorvausmenot (-)		-17 160		
Kotikuntakorvaustulot (+)		4 026		
Kotikuntakorvaukset, netto		-13 134		

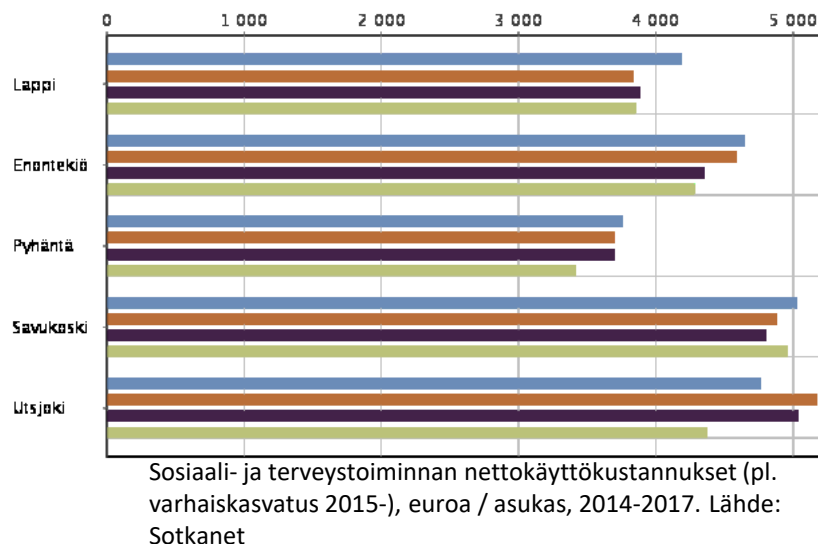
Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti
25,37 %
Kunnan oma valtionosuusprosentti
37,59 %

4.2 Menot

2017 nettokäyttökustannukset yhteensä / asukas 8103 €.

Vuonna 2017 sosiaali- ja terveystoiminnan nettokäyttökustannukset olivat yhteensä 4 960,5€ / asukas. Koko Lapissa se oli keskimäärin 3850,9€ / asukas;

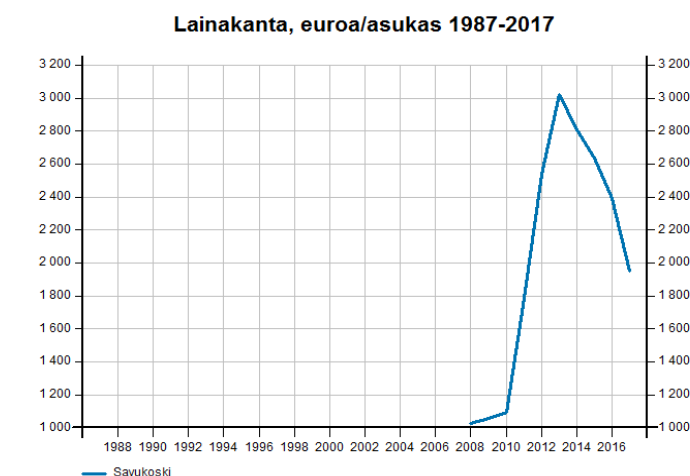
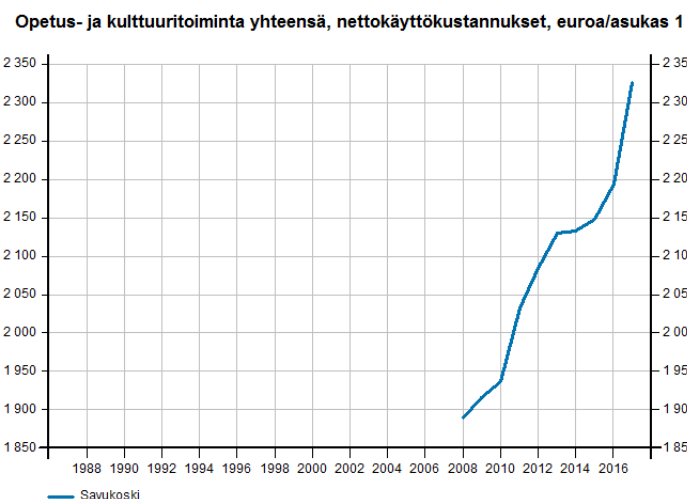
- Lastensuojelu + muut lasten ja perheiden palvelut 43€ / asukas (Utsjoki 188€, Enontekiö 9€)
- Ikääntyneiden palvelut 1177€ (291€, 563€)
- Vammaisten palvelut 462€ (372€, 496€)
- Kotihoito 165€ (358€, 209€)
- Työllistymistä tukeva toiminta 155€ (80€, 30€)
- Perusterveydenhuolto yhteensä 1537€ (1790€, 1044€)
- Erikoissairaanhoido 1297€ (1107€, 1531€)
- Muu sos.- ja terveystoiminta 124€

Opetus- ja kulttuuritoiminta yhteensä 2326€ / asukas;

- Varhaiskasvatus 0-6v. 5848€ (Utsjoki 6786€, Enontekiö 8324€)
- Esiopetus 85€ (184€, 127€)
- Perusopetus 1203€ (1365€, 1246€)
- Lukiokoulutus 440€ (312€, 256€)
- Muu opetustoiminta 13€ (37€, 73€)
- Liikunta ja ulkoilu 62€ (169€, 66€)
- Nuorisotoiminta 52€ (31€, 24€)
- Kulttuuritoiminta 206€ (134€, 97€)
- Kulttuuritoiminnasta kirjastotoimintaan 148€

Lainakanta vuonna 2017 1948,60€ / asukas.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTOIMEPIDE-EHDOTUKSET

5.1 Lapset ja lapsiperheet

Savukoskella on turvallista ja rauhallista asua ja elää. Usein nämä asiat merkitsevät paljon lapsiperheille. Haastatteluiden perusteella ainakin varhaiskasvatuksessa osallisena olevat lapset vaikuttavat olevan onnellisia eikä ylimääräisiä huolia ja murheita haastatelluilla lapsilla ollut.

Kunnan väestönkehitys on kuitenkin koko ajan menossa siihen suuntaan, että ikääntyviä aina vain enemmän. Lapsiperheiden määrä on vuosi vuodelta vähentynyt ja alle 15 –vuotiaita oli viime vuonna alle 10% väestöstä. Kunnan pitää silti muistaa huolehtia lasten ja lapsiperheiden tarpeista jatkossakin ja kannustaa lapsiperheitä pysymään kunnassa. Yhtenä kunnan valttikorteista on tällä hetkellä uusi ja sisäilmaltaan terve ryhmäperhepäiväkotitoiminta ja työn alla on myös uusi koulurakennus. Näitäkin asioita on hyvä hyödyntää myös uusien lapsiperheiden paikkakunnalle houkuttelemisessa.

Huolestuttavaa on, että kouluterveyskyselyn perusteella yli 35% 8. ja 9. luokkalaisista oppilaista oli kokenut jonkin asteista syrjintää tai koulukiusaamista. Tällaisen ilmiön ennaltaehkäisy on erityisen tärkeää lasten ja nuorten tulevaisuuden kannalta. Kiusatuksi tuleminen jättää usein elinikäisiä arpia ja on myös edesauttamassa mielenterveysongelmien syntyä. Yhtenä syynä tällaiseen on syrjäkylä

suppeat harrastusmahdollisuudet ja osallistuminen kirkonkylällä toteutettaviin tapahtumiin ja harrastuksiin.

Lasten ja nuorten vähäisyys myös haastaa kaverisuhteita, koska valinnanvaraa ei juuri ole.

On erityisen tärkeää, että lapsella olisi aina ainakin yksi turvallinen aikuinen, jolle kertoa asioista avoimesti ja, että kiusaamiseen ja syrjintään puututaan erilaisin keinoin niin kauan, että se loppuu.

Esimerkiksi erilainen kerhotoiminta voisi vähentää ja ennaltaehkäistä syrjintää ja kiusaamista. Myös järjestelmällinen yhteiskyytien järjestäminen helpottaisi syrjäkylälasten pääsyä harrastuksiin.

Suomen Mielenterveysseuran sivuilta löytyy tietoa Lapset puheeksi – työmenetelmistä, jonka tarkoituksena on tukea lapsen hyvää, toimivaa arkea ja ehkäistä ongelmia. Lapset puheeksi- työ perustuu ymmärrykseen lapsen pärjäävyydestä, joka muodostuu arjessa olevista lapsen suojaavista tekijöistä. Menetelmä on kaksipuolainen ja siihen kuuluu Lapset puheeksi- keskustelu ja – Neuvonpito. Lapset puheeksi menetelmää voidaan käyttää erilaisissa lapsen ja perheen tilanteissa. Lapsi/nuori, vanhempi ja varhaiskasvatuksen työntekijä tai

opettaja keskustelevat lapsen arjesta kotona ja kehitysympäristössä. Keskustelussa kartoitetaan lapsen/nuoren suojaavia tekijöitä eli vahvuuksia sekä pärjäävyyttä uhkaavia tekijöitä eli haavoittuvuuksia. Tarvittaessa keskustelun lopuksi tehdään toimintasuunnitelma arjen tueksi.

Myös lasten tavoitteelliseen harrastustoimintaan voisi jatkossa panostaa enemmän laadukkaalla valmentamisella, esimerkiksi hiihto, jääkiekko, lentopallo ja jalkapallo. Erään lapsen toiveena oli, että muun muassa hiihtokisoja järjestettäisiin enemmän.

Kouluterveyskyselystä kävi ilmi, että Savukoskella on melko paljon ylipainoisia lapsia. 8. ja 9. luokkalaisista n. 39% oli ylipainoisia kun koko Suomessa oli 18,9%.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastattelussa nousi esille, että hoitajat kokevat ryhmäperhepäiväkodin pihan epäkäytännölliseksi. Kesällä aurinko paahtaa suoraan pihaan eikä suojaa juurikaan ole. 2018 kesä oli erityisen kuuma ja silloin pihalle saatiin hieman suojaa avonaisesta teltasta. Tuulisen paikan vuoksi pihalla pölisevä hiekka koettiin myös häiritseväksi. Talvellakin pihassa on omat haasteensa runsaan lumen vuoksi.

Hoitajat myös kaipasivat enemmän yhteistyötä esikoulun kanssa esimerkiksi järjestämällä enemmän yhteisiä tapahtumia. Tämä tekisi siirtymävaiheen lapsille helpommaksi. Myös enemmän yhteistyötä lähikuntien kanssa kaivattiin. Lapsia on kylässä melko vähän, joten yhteistyön ja yhteisöllisyyden merkitys korostuu.

”Tykkään uida Kemijoella.” 4v.

”Haluaisin oppia soittamaan jotakin soitinta.” 6v.

”Turvallinen kasvuympäristö, mutta toivoisi saavan enemmän apuja esim. erityislasten kanssa pärjäämiseen.”

Merkille pantavaa oli myös, että ahtaasti asuvia lapsiperheitä oli vuonna 2017 35,2%. Määrä saattaa kertoa siitä, että perheet asuvat vanhoissa taloissa, joissa on usein vähän makuuhuoneita. Mikä taas kertoo siitä, että uusia taloja ei kunnassa juurikaan rakenneta.

Tonttien ostamisen voisi kehittää houkuttelevammaksi ja kunnan imagoa parantaa, jotta ihmiset mahdollisesti rakentaisivat herkemmin ja myös uusia lapsiperheitä saisi houkuteltua kuntaan asumaan.

”Olisi kiva jos joka aamu linnut laulaisi.” 6v.

”Toivoisin, että eskarissa olisi välillä hiljaisempaa.” 6v.

”Iskän kanssa onkiminen ja kalastus tekee minut iloiseksi.” 7v.

”Käyn perhejumpassa.” 3v.

5.2 Nuoret

Tulevaisuuden haasteena on lukiokoulutuksen säilyminen kunnassa. Myös jatkokoulutusmahdollisuuksien puuttumisesta aiheutuva nuorten aikuisten poismuutto paikkakunnalta aiheuttaa omat ongelmansa. Lukiotoininnan houkuttelevuuden lisääminen ja uudet askeleet kansainvälistymiskysymyksissä ovat tärkeitä.

Kunnassa voisi kehittää myös kaksoistutkintomahdollisuutta esimerkiksi luonnonvara- ja matkailualoilla.

Nuorten kiinnostus luontoon ja luonnonvaroihin on kasvanut viime vuosien aikana ja tätäkin olisi helppo hyödyntää tarjoamalla esimerkiksi erilaisia luontoon ja luonnonvaroihin liittyviä lisäkursseja. Myös erilaiset perinnekäsityöt voisi nuoria kiinnostaa. Tällainen saattaisi houkutella nuoria myös kaupungeista tänne opiskelemaan.

Savukosken lukio on kärkisijoilla ylioppilaskirjoituksissa ja syynä tähän on varmasti se, että kun oppilaita on vähän, niin opetus on laadukasta ja yksilöllisempää ja oppilaat saavat tarvitsemaansa tukea.

Kunnassa opiskelun tavoitteellisuutta ja opiskelijan omaa kokonaisvastuuta korostetaan. Lukion opetuksessa tavoitteena on nostaa oppimisen laatua. Tärkeää on oppimaan oppiminen, joka mahdollistaa ongelmakeskeisten opetusmenetelmien ja nuorten yksilöllisen etenemistahdin huomioon ottavien työskentelymenetelmien kehittämistä. Uuden koulurakennuksen suunnittelu on käynnissä, joka viestii pitkätäkätimen panostuksesta nuoriimme ja koulutuspalveluihimme.

Nuoret toivoivat enemmän erilaisiin ammatteihin tutustumista ja lisää

tulevaisuuteen tähtääviä tilaisuuksia sekä opinto-ohjaukseen panostamista. Myös enemmän pakollista liikuntaa ja monipuolisempia harrastusmahdollisuuksia toivottiin.

Vaikka henkiseen hyvinvointiin onkin panostettu edellisvuonna, siltikin osa oppilaista toivoisi, että kuraattori olisi aina käytettävissä ja psykologikin useammin kuin kaksi kertaa kuukaudessa. Ennaltaehkäisevän työn merkitystä korostettiin tässäkin sekä eristäytymisen ehkäisemistä ja verkostoitumista muiden maan nuorten kanssa.

Nuorilla nousikin huoli lapsiin ja nuoriin kohdentuvien palveluiden vähenemisestä kunnassa ja he kokevat palveluiden olevan kaukana ja haluaisivat enemmän heille suunnattuja tapahtumia ja retkiä. Nuoret toivoivat jotakin isoa tapahtumaa, mihin tulisi muiltakin paikkakunnilta nuoria mukaan.

"Omasta lukiosta on pidetty kiinni, sillä se on kunnan ainoa toisen asteen oppilaitos. Ja nyt nähdään, että pienikin voi pärjätä" (Irja Harju, Maaseudun tulevaisuus – lehti, 2018).

Huomion kohteena ovat myös peruskoulun jälkeen ilman jatko-opiskelupaikkaa jäävät sekä toisen asteen opinnot keskeyttävät nuoret tai nuoret, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella tai vaarassa jäädä niiden ulkopuolelle. Esimerkiksi psykologin ja psykiatrisen sairaanhoitajan palvelut kattavat vain peruskoulun ja toisen asteen opiskelijat. Palvelut olisi hyvä tuoda lähemmäksi myös koulutuksen ulkopuolelle jääville nuorille. Hyvinvointipalveluiden ja sivistys - ja kulttuuripalveluiden yhteistyönä voisi kehittää toimintaa kaikille syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Savukosken Etsivä nuorisotyö toimii tässä asiassa aktiivisesti ja toimintaa kehitetään koko ajan aina vain paremmaksi.

Savukoskella on hyvin toimiva nuorisovaltuusto ja nuoret ovat aktiivisesti osallistuneet erilaisiin kunnan järjestämiin tilaisuuksiin ja vaikutusmahdollisuuksiin. Tärkeää on jatkossakin huomioida nuoret päätöksenteossa ja kuunnella heidän mielipiteitään ja kannanottoja. Nuoret toivoivat parempia vaikuttamismahdollisuuksia ja yhteisöllisyyttä.

”Pitemmät tet – jaksot kouluihin.”

”Tapahtumia nuorille myös kouluajan ulkopuolella.”

”Nuvalle yhteisiä tilaisuuksia kunnan hallituksen kanssa.”

Jatkokoulutusmahdollisuuksien uupumisen lisäksi myös työpaikkojen vähyys ajaa nuoria kaupunkeihin. Hyvään asuinympäristöön tulisi panostaa sekä luoda uusia työpaikkoja, jotta Savukoski olisi tulevaisuudessa houkutteleva työnantaja ja asuinkunta nuorille aikuisille. Nuoret toivovatkin, että heidän kiinnittymistä kuntaan parannettaisiin. Esimerkiksi kesätyöpaikkojen turvaaminen kaikille nuorille edesauttaisi nuorten kiinnittymistä kuntaan.

Väestön ikääntyessä nuorten merkitys yhteiskunnallisina toimijoina kasvaa. Nuorten osaamisen hyödyntäminen on avainasemassa. Myös nuorten toiveet ja käsitykset työelämästä haastavat monet julkisen hallinnon perinteiset, hierarkkiset toimintatavat ja arvot.

Nuoret ovat tulevaisuudessa yksi kunnallisten palvelujen suurimmista käyttäjäryhmistä. Tämän johdosta kunnan keskeisimpiin tehtäviin kuuluu tulevaisuudessa lasten ja nuorten laaja-alaisen hyvinvoinnin varmistaminen.

Nuorten näkökulmasta koulutus ja sen saavutettavuus, taso sekä houkuttelevuus, sujuvat kulkuyhteydet sekä joustavuus ja alueellisen tasa-arvon varmistaminen myös muissa palveluissa näyttäytyvät tärkeinä työllisyysmahdollisuuksien ohella. Nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen tukeminen, nuorten kuuleminen ja kansalalaisuuskasvatuksen merkitys korostuvat (Tulevaisuuden kunnan skenaariot ja visiot 2030, 2017) .

”Kodin ja koulun yhteistyön lisääminen.”

”Ilmaiset joukkoliikennemahdollisuudet nuorille, ei vain koulumatkoihin.”

”Hyvä ja luotettava mielenterveyshoito.”

5.3 Työikäiset

Työ- ja toimintakyky ovat työikäisten hyvinvoinnin perusta.

Hyvinvointikyselyssä nousi esille ajatuksia ja toiveita muun muassa työhyvinvoinnin kehittämisestä. Hyvinvoiva työntekijä myös tuottaa paremman tuloksen.

Työn fyysiset kuormitustekijät sekä fysikaaliset ja kemialliset riskit yhdistyvät usein huonoihin psykososiaalisiin työoloihin, mikä edelleen heikentää terveyttä. Monissa työntekijäammateissa työperäisiin riskeihin yhdistyvät terveyskäyttäytymiseen ja elämäntilanteeseen liittyvät riskit, joiden kumuloituminen voi näkyä työpaikoilla sairastavuutena ja poissaoloina. Sairauspoissaoloihin saattavat vaikuttaa myös työyhteisötekijät, organisaation rakenteet ja työpaikan kulttuuri (THL: Työikäiset).

Savukoskella joissakin työpaikoissa kärsitään sisäilmaongelmista, jotka vaikuttavat osaltaan melko runsaasiin sairaspöissaolujen määriin. Runsas sairaspöissaolujen määrä taas kuormittaa muuta henkilöstöä, etenkin kun sijaisia on vaikea saada.

Strategiakauden painopiste on henkilöstön osaamisesta ja jaksamisesta huolehtimisessa. Työhyvinvointi olisikin asetettava strategiseksi tavoitteeksi. Suunnitelmana on, että hyvinvointi- ja sivistysjohtaja laatii yhdessä sosiaalisihteerin ja palkkasihteerin kanssa ohjelman, jolla henkilöstön työssäjaksamista tuetaan ja sairauspoissaolujen määrää pyritään vähentämään.

Hyvinvointikyselyssä nousi myös esille, että työhön liittyvissä ongelmissa ei työntekijöiden kokemuksen mukaan aina ole saanut tarvittavaa apua ja huomiota. Työyhteisössä mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin pyritään puuttumaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Työpaikkakohtaisia, koko henkilökunnan kattavia, palavereita olisi hyvä järjestää enemmän, jotta kaikkien työntekijöiden ajatukset ja mahdolliset mieltä painavat asiat tulisivat esille ja käsittelyyn. Työntekijöille on tärkeää tulla kuulluksi ja olla osaltaan vaikuttamassa työhönsä liittyvissä asioissa. Myös enemmän yhteisiä TYKY –päiviä kaivattiin.

Kunnan epävarmasta taloudellisesta tilanteesta johtuen vapautuvien virkojen ja toimien uudelleen täyttäminen on joka kerta harkittava tarkkaan. Mikäli kyseessä ei ole lakisääteinen tehtävä, on tehtävät ensisijaisesti pyrittävä jakamaan muiden viranhaltijoiden ja toimenhaltijoiden kesken.

Uusia ei-lakisääteisiä virkoja ja toimia ei perusteta, ellei tälle ole erityisen painavaa syytä ja taloudellisia resursseja.

Mahdollinen henkilöstön vähentämistarve pyritään hoitamaan eläköitymisen avulla.

Työhyvinvoinnin kannalta onnistuneimpia työpaikkoja ovat ne, jotka näkevät henkilöstön koko organisaation tärkeimpänä voimavarana. Näihin työpaikkoihin on myös halukkaita työntekijöitä. Tutkimuksen mukaan 84% uskoo työsuhde-etujen vaikuttavan työhyvinvointiin. Työterveyslaitoksen mukaan yksi työhyvinvointiin sijoitettu euro tuo jopa kuusi euroa takaisin vähentyneiden sairasteluiden ja parantuneen ilmapiirin muodossa.

Näitä etuja kaivattiin myös Savukosken työpaikoille esimerkiksi kulttuuri- ja liikuntaseteleiden muodossa.

Savukosken kunta on jo pitkään ollut savuton työyhteisö ja savuttomuuteen kannustetaan myös vapaa-ajalla. Savuttomuuteen voisi vielä tehokkaammin kannustaa tarjoamalla osittain työntekijöiden nikotiinikorvaushoidot esimerkiksi nikotiinipurukumit. Tällainen käytäntö on jo joissakin lähikunnissa käytössä.

Hyvinvointikyselyn perusteella työkäisten kokonaismielikuva kunnasta oli melko jakaantunutta. Suurin osa vastanneista sanoi mielikuvan olevan melko positiivinen tai neutraali. Osalla kuitenkin oli melko kielteinen tai jopa kielteinen mielikuva. Jonkin verran nousi esille mielipide kunnan suhtautumisesta uusien asioiden kehittämiseen ja tulevaisuuteen sijoittamiseen. Kunnalta toivottiin yrittäjäystävällisempää suhtautumista ja kauaskantoisempia päätöksiä.

Viimeaikoina on julkisessa mediassa mainostettu erilaisia yrittäjyyteen liittyviä tapahtumia ja tilaisuuksia myös täällä Itä-Lapin alueella. Ihmisille olisi hyvä selvittää yritysmahdollisuuksista täällä Savukosken alueella sekä ohjata ja opastaa muun muassa mahdollisista apurahoista, käytettävissä olevista tiloista yms. Työpaikkojen lisäys on välttämätöntä, koska ilman tulojen kasvua kunta ei pysty huolehtimaan pitkällä tähtäimellä lakisääteisistä velvoitteistaan. Matkailua, porotaloutta ja palveluelinkeinoja on kehitettävä ja samalla mietittävä kokonaan uusia aluevaltauksia. Kunnan tehtävä on mahdollistaa asioita elinkeino- ja kaavoituspolitiikan keinoin tarjoamalla näin suotuisat olosuhteet yritystoiminnalle.

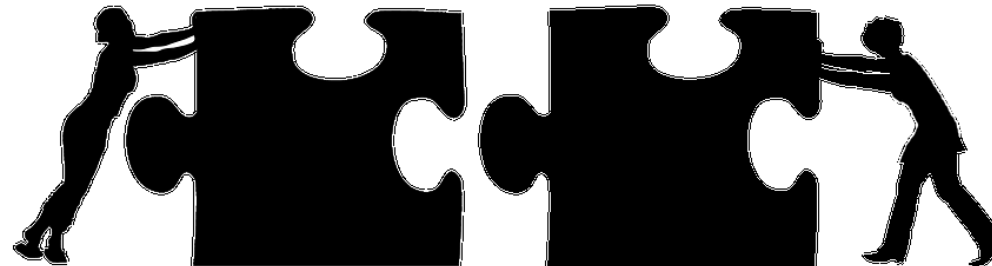
Noin 35% hyvinvointikyselyyn vastanneista työkäisistä ei ollut tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseensa. Savukoskella ansiotulot ovat jonkin verran alhaisemmat kuin muissa vastaavan kokoisissa kunnissa. Myös pienituloisuusaste on ainakin vertailukuntia ~~.....~~ Riittävä toimeentulo takaa hyvinvointia. Kilpailukykyinen palkkataso vaikuttaa myös uusien työntekijöiden rekrytoinnissa.

Merkille pantavaa on myös työkäisten yleinen jaksaminen. Noin 40% vastasi yleisen jaksamisen olevan keskinkertainen. Terveys ja mielialakin oli noin 30%:lla keskinkertainen. Myös huoli omasta tai läheisen päihteiden käytöstä huolestutti noin 30% vastanneista.

Kunnan tulisikin panostaa tulevaisuudessa fyysisen jaksamisen lisäksi enemmän myös työkäisten henkiseen jaksamiseen ja pyrkiä tuomaan esimerkiksi mielenterveyspalvelut helpommin lähestyttäviksi. Mielenterveyteen liittyvät tabut ja stigmat pitäisi pyrkiä poistamaan. Myös työttömyys vaikuttaa haitallisesti terveyteen ja hyvinvointiin. Kaikkien työkäisten, myös työelämän ulkopuolella olevien, mahdollisuudet sosiaaliseen osallistumiseen tulee varmistaa. Kunnan tulee tarjota yhteisöllisyyttä vahvistavia paikkoja, joissa kuntalaiset voivat yhdessä maksutta kokoontua, tavata ihmisiä ja tehdä asioita yhdessä. Kuntalaisten hyvinvointia lisää myös mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa alueen kehitykseen.

Mielenterveyden häiriöiden epäsuorat kustannukset ovat moninkertaisia suoriin kustannuksiin verrattuna. Mielenterveystaitoja voi opetella esimerkiksi Suomen mielenterveysseuran järjestämissä maksuttomissa Mielenterveyden ensiapu –koulutuksissa. Tällaisista koulutuksista voisi olla hyötyä esimerkiksi lasten vanhemmille ja esimiehille.

Olisi myös tärkeää pystyä tarjoamaan keskustelumahdollisuutta vaikeiden elämäntilanteiden tai kriisien kohdatessa. Palveluiden tulisi olla näkyvää ja helposti lähestyttävää.

”Jatkuvasti auki oleva kirjasto.”

”Enemmän yhteistyötä lähikuntien kanssa.”

”Kunta työnantajana ei juurikaan satsaa siihen, miten työntekijät jaksavat työssään.”

”Hyvinvoivat työntekijät ovat tuottavia! Hyvinvoivat lapsiperheet jäävät kuntaan! Panostakaa ihmisiin, älkää imagoon.”

”Mukavia ihmisiä, kaunis luonto, kohtuulliset palvelut (paitsi huonot hammaslääkäripalvelut).”

”Esim. lyhytaikaisille sijaisille asunnon järjestäminen edullisesti.”

”Luonto lähellä ja tällä hetkellä palvelut toimivat hyvin.”

”Keski-ikäisille työssäkäyville liikuntaa yms. Klo 18 jälkeen.”

”Kirjastopysäkki Värriölle.”

”Täällä on rauhaa ja hiljaisuutta.”

”Harrastetilat.”

5.4 Ikäihmiset

Savukoskella 65 –vuotta täyttäneiden osuus väestöstä oli vuonna 2018 33,2%. Suurin osa yli 75 –vuotta täyttäneistä asuu edelleen kotonaan. Kotona asumista tuetaan ja mahdollistetaan esteettömyyttä edistämällä, ja huolehtimalla turvallisesta asumisympäristöstä ja liikkumisesta. Uuden korjausavustuslain myötä siirtyi korjausavustusten käsittely ja myöntäminen kunnista ARAan vuoden 2017 alusta. Avustusten hakemisessa tarvittava korjausneuvonta ja avun saanti tulee kuitenkin turvata jatkossakin.

Kotona asumista ja toimintakykyisyyttä tulee tukea erilaisilla ennaltaehkäisevillä palveluilla, neuvonnalla ja ohjauksella, monipuolisilla avopalveluilla ja kuntoutuksella sekä perhehoidolla ja omaishoidon tuella. Teknologiaa tulisi hyödyntää enemmän. Oikea-aikainen palvelutarpeen arviointi ja paljon palveluja tarvitsevien palvelujen koordinointi on tärkeää.

Myös melko vähäinen laitosasumisen ja tuetun asumisen paikkojen määrä tulee ottaa tulevaisuudessa huomioon. Saukodin tulevaisuus on vielä avoin, koska vanhemmassa rakennuksessa on havaittu ongelmia. Myös sote-uudistukset tulevat vaikuttamaan mahdollisesti ainakin omistajuuteen.

Koska ennusteen mukaan työikäisten ja nuorten määrä vähenee ja ikääntyneiden, etenkin yli 75 –vuotiaiden, määrä kasvaa, on erityisen tärkeää huolehtia hoitohenkilökunnan riittävästä määrästä. Uusien työntekijöiden rekrytoinnissa on tärkeää, että kunta on kilpailukykyinen muiden lähikuntien kanssa esimerkiksi palkkatasossa ja työhyvinvoinnissa. Oppisopimuskoulutus on koettu hyväksi vaihtoehdoksi saada kuntaan sitoutunutta ja motivoitunutta työvoimaa.

Kyselyn perusteella ikäihmiset tuntuvat voivan melko hyvin ja palveluita on tarjolla kattavasti. Ikäihmisten toiminnassa korostuu kolmannen sektorin tuottamat palvelut ja kolmas sektori toimii kunnassa ikäihmisten kohdalla aktiivisesti.

Kunnassa käynnistyi vastikään myös Hyvinvointia ja lihasvoimaa kuntosalilta – hanke, johon osallistuminen on maksutonta. Ohjatut ryhmät on suunnattu eläkeläisille ja työikäisille ja ohjaajana toimii fysioterapeutti.

Merkille pantavaa on myös se, että vain hyvin pieni osa ikäihmisistä tuntee olonsa toisinaan yksinäiseksi. Tämä kertonee siitä, että kunnassa on paljon yhteisöllistä toimintaa ikäihmisille. Silti joitakin palveluita kaivattiin, kuten esimerkiksi harrastetiloja, parturikampaajaa, enemmän yleisiä tapahtumia kuten esimerkiksi tansseja ja yhteisiä liikuntatapahtumia.

Huomioitavaa on, että Saukodissa asuvien ikäihmisten ajatukset eivät tulleet tässä kyselyssä ilmi. Hoitajien toiveena kuitenkin olisi tietynlainen kiireettömyys ikäihmisten kanssa, jotta ehdittäisiin enemmän seurustella ja järjestää ohjattua toimintaa.

Myös kotihoidossa olisi tärkeää ehtiä kysymään ihmisten kuulumisia ja keskustelemaan mahdollisista mieltä askarruttavista asioista. Ikäihmiset toivoivatkin kotihoitoon enemmän henkilökuntaa ja enemmän apua tavallisiin arjen askareisiin.

Kyselyssä korostui myös huoli tulevaisuuden terveystalouden tilanteesta. Palveluiden toivotaan pysyvän mahdollisimman lähellä ja esimerkiksi hammashoitola kovasti toivottiin kuntaan.

THL:n kaksi asiantuntijaa nostavat neljä asiaa, mitä vanhuspalvelujen kehittämiseksi tulisi tehdä tarkasteltaessa koko Suomen vanhuspalvelujen tilannetta.

Myös Savukoskella näihin asioihin tulisi panostaa, varsinkin kun huomioidaan hyvinvointikyselyssä esiin tulleet yli 65 -vuotiaiden toiveet ja ajatukset sekä kotona asuvien ikäihmisten määrän lisääntyminen tulevaisuudessa.

1. Iäkkäille tarvitaan keskitettyä asiakasohjausta, joka varmistaa, että asiakas saa tarpeen mukaiset palvelut ja joka seuraa vanhuspalvelujen menoja ja niiden muutosta. Asiakasohjauksen asiantuntijoita, esimerkiksi gerontologisen sosiaalityön osaajia, pitäisi kouluttaa nykyistä enemmän.

2. Kotihoidon henkilöstön riittävyyteen ja osaamiseen on etsittävä nopeasti ratkaisuja. Vanhuspalveluihin tarvitaan lisää toimintakyvyn tukemisen ammattilaisia ja kotona asumisen tueksi päivystysluonteisia kotiin tuotavia tai etäyhteydellä toimivia terveydenhuollon palveluja.

3. Omaishoitajan jaksamista tukevia kevyitä palveluja, kuten päivätoimintaa, tarvitaan nykyistä enemmän. Omaishoito vähentää raskaampien palvelujen tarvetta. Tuhannet muistisairaat henkilöt ovat kotona omaishoitajan tukemana.

4. Ympäri vuorokautisen hoidon ja kotihoidon toimintayksiköiden ympärille on luotava toimiva ja osaava palliatiivisen hoidon ja saattohoidon tukiverkosto (THL: Kahdeksan faktaa vanhuspalvelujen tilasta 2019).

”Tähän saakka palvelut pelanneet suhteellisen hyvin. Pelottaa, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.”

”Luonto ja ihmiset +, tulevaisuuden näkymät –.”

”Erilaisia kotipalveluita kuten siivousta, lumitöitä, haravointia.”

”Siltatanssit!”

”Lääkäripalvelut taattava, hammaslääkäri myös.”

”Olisi paljon parempi jos uutisoitaisiin useammin kunnan positiivisista puolista eikä aina vain naristaisi.”

5.5 Tulevaisuuden entistä hyvinvoivampi kunta

Savukosken kuntastrategian mukaan tärkeänä tehtävänä nousee entistä korostuneemmin esiin kuntalaisten hyvinvoinnista ja kunnan elinvoimasta huolehtiminen.

Uudessa tilanteessa tulee ottaa tarkasteltavaksi eri hallintokuntien yhteistyö kunnan tehtävien hoidon järjestämiseksi entistä tehokkaammin. Kunta on pyrkinyt virtaviivaistamaan toimintaansa luopumalla sellaisista eilakisäateisistä toiminnoistaan, jotka rasittavat kuntataloutta ja jotka yksityinen sektori pystyy järjestämään julkista sektoria tehokkaammin.

Jokainen kuntalainen on omalta osaltaan vastuussa viihtyisästä elinympäristöstä. Avainasemassa ovat yrittäjät, kuntapäättäjät ja kunnan viranhaltijat sekä työntekijät. Tavoitteena on viihtyisä kunta, jossa jokaisen kuntalaisen on hyvä asua, tehdä työtä, yrittää, käydä koulua ja opiskella.

Lisäksi viihtyisyydellä ja kunnan imagolla on merkitystä myös matkailijoiden ja vapaa-ajan asukkaiden kannalta.

Kunnan tärkeimpänä tavoitteena on monipuolistaa elinkeinorakennetta työpaikkojen lisäämiseksi ja kääntää kunta muuttovoittoiseksi. Valtionosuuksien vähentyessä kuntien on pystyttävä selviämään jäljelle jäävistä tehtävistään pienentyneen verotulo kertymän turvin.

Savukosken kunnan tavoitteena on passiivisen odottamisen sijaan olla aktiivinen muutoksentekejä.

Tulevaisuuden kunnan menestystä määrittää kyky uudistua ja uudistaa toimintaa. Uudistumiskykyä tarvitaan yhä monimutkaistuvassa toimintaympäristössä toimimiseen, vaikeiden haasteiden ratkaisuun sekä

yhtä lailla meneillään olevien hallinnon- ja palveluiden uudistusten onnistuneeseen toimeenpanoon.

Kunnan uudistumiskyky voi olla suuri tai pieni. Jos kunnan uudistumiskyky on suuri, kunta on aktiivinen toimija, jolle toimintaympäristössä tapahtuvat laajat muutokset näyttäytyvät mahdollisuutena uudistaa kunnan roolia, tehtäviä ja toimintatapoja.

Uudistuminen samoin kuin yhteistyö perustuvat kunnan vahvaan tahtotilaan. Kuntalaiset ovat sitoutuneita uudistumiskykyisen kunnan toimintaan, sillä kunta tarjoaa kiinnittymisen paikkoja ja mahdollisuuksia.

Toimintaa kehitetään yhdessä kuntayhteisön muiden toimijoiden, yritysten, järjestöjen, seurakuntien, yhteisöjen ja kuntalaisten kanssa, vahvistamalla osallisuutta sekä avointa, monikanavaista ja läpinäkyvää viestintää. Tietojohtaminen ja tiedolla johtaminen tukevat uudistumista. Kunta toimii myös verkostomaisesti ja ottaa kehittämistoimintaansa mukaan kunnan ulkopuolisia toimijoita alueellisesti, kansallisesti ja globaalisti. Kunnassa on panostettu hyvään ammatti- ja luottamushenkilöjohtamiseen sekä motivoivaan ja kannustavaan henkilöstöjohtamiseen.

Yhteistyö erityisesti Itä-Lapin muiden kuntien ja toimijoiden kanssa on merkittävää ja avainasemassa rakentaessamme tulevaisuuden kuntaa. On tärkeää ylläpitää ja edistää hyvän elämän edellytyksiä: ekologisia, kulttuurisia, sosiaalisia ja taloudellisia.

Hyvinvoiva saulainen on aktiivinen, sosiaalinen sekä henkisesti ja fyysisesti hyvinvoiva.

Hyvinvointia lisätäksemme vahvistamme kuntalaisvaikuttamista ja – osallistamista, kartoitamme kuntalaisten ajatuksia hyvinvoinnista ja sen rakenteista, sitä mistä yksilöllinen hyvinvointi muodostuu. Kolmannen sektorin aktivointia palvelutuottajana tutkitaan mahdollisuutena (Kuntastrategia 2019-2021).

Palvelujen säilyttäminen nykytasolla on Savukoskella tärkeää. Perinteinen käsitys palveluiden järjestämisestä ei kuitenkaan vastaa tulevaisuuden palvelumuotoa. Palvelujen tuottajan ja vastaanottajan fyysinen välimatka saattaa olla pitkä, mutta saavutettavuus voi olla jopa parempi kuin aikaisemmin. Toimivien tietoliikenneyhteyksien merkitys korostuu entisestään digitalisaation myötä.

Yhtenä vaihtoehtona palveluiden lähelle tuomiseen olisi hyödyntää erilaisia etäpalveluita. Etäpalveluilla tarkoitetaan terveydenhuollossa sitä, että potilaan tutkiminen, diagnostiikka, tarkkailu, seuranta, hoitaminen, hoitoon liittyvät päätökset tai suositukset perustuvat esim. videon välityksellä verkossa tai älypuhelimella välitettyihin tietoihin ja dokumentteihin (Valvira). Onnistuneen etäpalvelun edellytyksenä ovat teknologiaan liittyvät toimintavarmuus ja tietoturva, etäpalveluja antavan henkilöstön osaaminen sekä asiakkaan soveltuvuus ja valmius etäpalvelujen käyttäjänä.

Etäpalvelut kehittyvät koko ajan ja erityisesti harvaan asutuilla alueilla sitä on alettu hyödyntämään jo jonkin verran. Esimerkiksi mielenterveyspalvelut ja erityislasten palvelut, kuten puheterapia, saataisiin tällä tavoin helpommin saataviksi.

On silti huomattava, että kaikkia palveluita ei voi tuottaa etänä ja siksi on tärkeää varmistaa lähipalvelujen riittävä kattavuus.

Lähipalveluista tärkeimpiä ovat sosiaali- ja terveysterveyst. Erityisesti iäkkään väestön tarve on suuri ja siksi palvelujen saatavuus kotipaikkakunnalla on olennaista.

Palvelujen saatavuuden varmistamisessa olennaista ei ole mikä tahoo palvelut tuottaa, vaan olennaista on saavutettavuus, toimivuus ja kustannustehokkuus (Kuntastrategia 2019-2021).

Järjestöt:

Savukoskella järjestöjen rooli hyvinvointi työssä on merkittävää ja se korostuu tulevaisuudessa varmasti vielä enemmän. Paikalliset järjestöt osallistuvat hyvinvoinnin luomiseen rakentamalla kuntalaisten välistä osallisuutta muun muassa järjestämällä tilaisuuksia, joissa ihmiset ovat kohdanneet toisiaan.

Järjestöjen hyvinvointia tukeva työ on nähtävä laajasti. Se voi tapahtua itsenäisesti järjestöjen toimesta tai erilaisten hankkeiden kautta. Kun ajatellaan palveluiden verkostoa sektorirajat ylittävänä ja laajana kokonaisuutena, saadaan oikeampi käsitys kolmannen sektorin osuudesta hyvinvointi työssä.

Sote:

23.5.2019 Sdp:n puheenjohtajan Antti Rinteen mukaan hallitusneuvotteluissa on sovittu, että sote-uudistus valmistellaan 18 maakuntaan pohjautuvan itsehallintoalueen pohjalta ja uudistus toteutuisi vuoden 2021 loppuun mennessä.

”Maakunnat tuottavat palvelut pääosin julkisina palveluina. Yksityinen ja kolmas sektori toimivat täydentävinä palveluiden tuottajina. Kuntien osalta tämä ratkaistaan erillisen selvityksen pohjalta vuoden 2019 loppuun mennessä” (Uusi Suomi 23.5.2019). Tämän vuoden loppuun mennessä selvitetään, voisivatko kaupungit ja kunnat toimia myös tuottajina.

Jos sote-uudistus toteutuu, kuntien budjetista poistuu 60-70%.

HYTE:

Jos sote-uudistus toteutuu, kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2021 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Menestyjiä ovat ne kunnat, jotka ovat rohkeita, eivät tyydy helppoihin ratkaisuihin, vaan uudistavat rooliaan omista lähtökohdistaan yhteistyössä eri toimijoiden ja kumppaneiden kanssa etupainotteisesti sekä hyödyntävät tehokkaasti kunnan laajaa toimialaa (Tulevaisuuden kunnan skenaariot ja visiot 2030, 2017).

”Luultavasti myrskyjä onkin vain siksi, että niiden jälkeen saataisiin auringonnousu.”
Muumipappa

6 HYVINVOINTISUUNNITELMA

Lapset ja nuoret

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Arviointimittarit
Turvallisuutta tukevat peruspalvelut	- Lapset puheeksi -ohjelma - Kiusaamisen ja syrjinnän ehkäisy → Kerhotoiminta → Suunnitelma → Teematunnit - Päiväkodin takapihan suojaaminen ja käytännöllisyys - Uusi koulu	Sivistyspalvelut Työntekijöiden kouluttaminen Käytössä olevat resurssit	Sotkanet – tilastot → Kouluterveyskyselyt Palaute
Lasten ja nuorten osallisuuden parantaminen	- Tulevaisuuteen tähtääviä tilaisuuksia nuorille - Lukiotoiminnan houkuttelevuuden lisääminen → kaksoistutkintomahdollisuus - Kimppakyydit - Lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia yhteistyössä lähikuntien kanssa - Tavoitteellinen harrastustoiminta → Valmentajia eri lajeihin - Nuorten kiinnittyminen kuntaan → kesätyöpaikat, kesätyösetelit	Sivistyspalvelut Vanhemmat Vapaaehtoistoiminta Yhteistyö lähikuntien kanssa Kaikki toimialat Etsivä Nuorisotyö Käytössä olevat resurssit	Tilastot Palaute

Työikäiset

Ennaltaehkäisevän työn tehostaminen	• Kriisityön kehittäminen → Keskustelumahdollisuus → Kriisityöryhmä • Mielenterveys- ja päihdepalvelut helpommin lähestyttävimmiksi → Mielenterveyden ensiapu -koulutus	SPR Suomen Mielenterveysseura Vapaaehtoistoiminta Koulutetut henkilöt	Tilastot Tutkimustulokset Palaute
Työhyvinvoinnin edistäminen	• Työsuhde-edut → TYKY-päivät, liikunta- ja kulttuurisetelit • Savuttomuuden tukeminen → Korvaus nikot.korvausvalmisteista • Säännölliset henkilöstöpalaverit • Riittävästi henkilökuntaa → Sijaiset • Syrjinnästä vapaa – aluekampanja • Koulutukset → Osaamisen ylläpito ja kehittäminen	Kaikki toimialat Käytössä olevat resurssit	Palaute Tutkimustulokset Sairaspoissaolojen määrät
Uusien työpaikkojen luominen	• Yrittäjämönteisyyden parantaminen • Ohjaus ja neuvonta → Yrittäjyyteen liittyviä tilaisuuksia • Suotuisat olosuhteet yritystoiminnalle	Hallinto- ja kehittämispalvelut	Palaute Tilastot → väestöennuste

Ikäihmiset

Kotona asumisen ja toimintakyvyn ylläpitäminen	• Ennaltaehkäisevät palvelut, neuvonta ja ohjaus • Oikea-aikainen palvelutarpeen arviointi • Teknologian hyödyntäminen → Etäpalvelut → Apuvälineet • Kotiavun lisääminen • Omaishoitajien tukeminen → Monipuolista päivätoimintaa • Hoivaa ja voimaa luonnosta → Luontopolut ja -reitit monipuolisesti käyttöön	Vanhustyö Vapaaehtoistoiminta Järjestöt ARA – avustukset Käytössä olevat resurssit	Palaute Tutkimustulokset Tilastot	
--	--	--	---	--

Viihtyisä ympäristö ja asuminen

Vapaa-ajanpalveluiden kehittäminen ja viihtyisyys	• Monipuolista harrastustoimintaa → Savukosken Kuohun elvytys → suunnistus/geokätköily → Harrastetilat → Perinnekäsityökurssit → Laajempi latuverkosto → Frisbee golf -rata • Matonpesupaikka • Siltatanssit	Suomen Latu Yhditykset Järjestöt Vapaaehtoistoiminta	Palaute Tutkimustulokset
Palvelut lähemmäs	• Sähköisten palveluiden kehittäminen → Etäpalvelut • Kirjastoauton hyödyntäminen palveluiden tarjoamisessa	ODA-hanke → Omaolo-palvelut Yhteistyö lähikuntien kanssa Kaikki toimialat	Palaute Tulevaisuuden haasteet palvelutarjonnassa
Tiedon lisääminen	• Savukoski.fi – kehittäminen ja ajantasaisuus • Some - näkyvyys • Kaikille kuntalaisille avoimia tilaisuuksia • Järjestötoiminnasta tiedottaminen	Kaikki toimialat	Palaute
Asuminen	• Kunnan houkuttelevuuden lisääminen → Tontit → Kilpailukykyiset palkat • Sijaisille asuntoetu	Hallinto – ja kehittämispalvelut	Palaute Tutkimustulokset Tilastot